

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra politologie a evropských studií

Sylva Schacherlová

**Role televizních debat v britských parlamentních volbách
v roce 2010 a 2015**

Bakalářská diplomová práce

Vedoucí bakalářské diplomové práce: Mgr. Eva Lebedová Ph.D.

Olomouc 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci vypracovala samostatně na základě uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne

.....

podpis:

Sylva Schacherlová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Evě Lebedové Ph.D za její čas, ochotu a cenné rady při vedení bakalářské práce. Děkuji také své rodině za podporu po celou dobu mého studia.

Obsah

Úvod	5
1. Tři věky politické komunikace s důrazem na roli televize	10
1.1. První věk politické komunikace a nástup prvních televizních debat	11
1.2. Druhý věk politické komunikace a televize jako masmédiu.....	11
1.3. Třetí věk politické komunikace a televize v období hypersoutěže	13
2. Mediální systém Velké Británie	16
2.1. Tisk	16
2.2. Televizní vysílání	18
3. Diskuze o britských televizních debatách před rokem 2010	22
4. Televizní debaty před volbami v roce 2010.....	27
4.1. Formát série debat v roce 2010.....	27
4.2. Debata vysílaná ITV 15. 4. 2010	29
4.3. Debata vysílaná Sky News 22. 4. 2010	30
4.4. Debata vysílaná BBC 29. 4. 2010	31
4.5. Grafy volebních preferencí stran před volbami v roce 2010	32
5. Televizní debaty před volbami v roce 2015.....	38
5.1 Formát série v roce 2015.....	38
5.2. „The Battle for Number 10“ vysíláno Channel 4/Sky News 26. 3. 2015 ...	41
5.3. Debata vysílaná ITV 2. 4. 2015	42
5.4. Debata vysílaná BBC 16. 4. 2015	43
5.5. „Questions Time“ BBC 30. 4. 2015	44
5.6. Grafy volebních preferencí stran před volbami v roce 2015	45
6. Srovnání televizních debat v roce 2010 a 2015	51
6.1. Srovnání formátu	51
Závěr	54
Literatura	58
Abstrakt	72

Úvod

S nástupem televize v padesátých letech dvacátého století a jejím následným masovým rozšířením mezi obyčejné lidi se výrazně proměnilo i prostředí politické komunikace.¹ Televize se brzy stala nejčastějším prostředníkem politické komunikace mezi politiky a občany. Politická sdělení jsou reprodukována především v rámci zpravodajství, které má významnou informativní hodnotu pro veřejnost. Existují také různé pořady zaměřené přímo na politická témata či na konfrontaci politických představitelů. Obzvláště důležitou roli televize hraje v předvolebních kampaních, kdy frekvence politických sdělení stoupá a prostor pro výstupy politických představitelů se zvětšuje. Od 60. let 20. století televize slouží rovněž jako platforma pro vysílání předvolebních debat kandidátů na funkci prezidenta a později i na funkci premiéra. Není tak již pouhým reportérem politických událostí, ale stává se i významnou arénou pro předvolební boj politických představitelů.

V této souvislosti lze připomenout sérii přelomových a ostře sledovaných prezidentských televizních debat z 60. let 20. století ve Spojených státech. V nich proti sobě stáli toho času nepříliš známý senátor John F. Kennedy a viceprezident Richard Nixon. Nixon, jehož politické dovednosti byly nesporné, působil v debatách velmi nejistě, zatímco jeho protivník se ukázal býti výborným řečníkem s přesvědčivým výrazem ve tváři. John Kennedy se přes noc stal hvězdou a ve volbách zvítězil. Vzhledem k velmi těsným výsledkům se jeho vítězství přičítalo televizním debatám, ale jednoznačný vliv na celkové výsledky se nepodařilo spolehlivě prokázat. Jejich uskutečnění však navždy změnilo podobu předvolebních kampaní.

Ke konci dvacátého století debaty začaly nacházet své místo i v dalších vyspělých demokraciích. Především v západní Evropě, anglosaském světě a spolu s rozšiřující se demokratizací se brzy začaly objevovat také v nově vznikajících

¹ V dnešní době můžeme sledovat vzestup nových médií zejména v podobě sociálních sítí, které opět výrazně proměnily arénu komunikace mezi politiky a občany.

demokraciích. V případě Velké Británie se historicky první série televizních debat mezi kandidáty na premiéra odehrála až před volbami do parlamentu v roce 2010. V porovnání s ostatními vyspělými demokraciemi byla Británie v tomto ohledu výjimkou, a to je jeden z důvodů, proč jsem se rozhodla britským debatám věnovat ve své bakalářské práci.

Konkrétně se práce zaměřuje na analýzu tří televizních debat před volbami do parlamentu v roce 2010 a čtyř televizních debat, které proběhly před volbami v roce 2015. Cílem je odpovědět na několik výzkumných otázek:

1. *Co způsobilo, že v tak rozvinuté demokracii, jakou je Velká Británie, proběhla první televizní debata kandidátů na premiéra až v roce 2010?*
2. *Které faktory vedly k zásadním změnám ve formátu debat v roce 2015?*
3. *Jak se vzájemně lišily série televizních debat v roce 2010 a 2015?*
4. *Je možné po odvysílání debat pozorovat odlišné trendy v průzkumech volebních preferencí stran? Pokud ano o jaké trendy se jedná?*

Práce je z metodologického hlediska vystavěna jako kvalitativní výzkum, jenž umožňuje pomocí analýzy velkého množství zdrojů pochopit fenomén televizních debat ve Velké Británii v širších souvislostech. Jeho hlavní předností je hloubkové zaměření na konkrétní problém, ve kterém je možné dobře zohlednit kontext a zvláštnosti studovaného případu. Na druhou stranu mezi obecně známé nevýhody kvalitativního výzkumu patří vliv subjektivního pohledu výzkumníka a problém se zobecněním na další podobné případy. (Hendl 2016: 48-49) Vzhledem k zachycení fenoménu předvolebních televizních debat kandidátů v rámci jedné země vytváří tato práce případovou studii. Ta je vhodná právě pro výzkum zaměřený na jeden či několik málo případů. Dle Hendla: „*V případové studii jde o zachycení složitosti případu, o popis vztahů v jejich celistvosti.*“ (Hendl 2016: 102) Práce se tedy pokusí na výzkumné otázky odpovědět důkladnou analýzou informací a dat z použitých zdrojů a zároveň hledáním příčinností mezi sledovanými jevy.

První kapitola popisuje vývoj politické komunikace, který je zachycen pomocí konceptu tří věků politické komunikace. Každý věk je spojen s konkrétními

změnami v politickém či mediálním prostředí. Etapy jsou definovány pomocí specifických fenoménů a konceptů politické komunikace, které jsou pro dané období typické. Důraz je kladen zejména na proměňující se roli televize a zobrazení vývoje televizních debat v rámci chronologie. Druhá kapitola se zaměřuje na charakteristiku a vývoj mediálního systému Velké Británie. Konkrétně na televizní stanice a jejich roli, což je dle autorky této práce užitečné k pochopení sledované problematiky v národním kontextu. Třetí kapitola představuje diskuzi o zavedení předvolebních debat kandidátů na funkci ministerského předsedy v britském politickém a mediálním prostoru před rokem 2010. Rovněž se věnuje faktorům, které vedly k úspěšné premiéře televizních debat právě v roce 2010.

Druhá polovina práce se věnuje srovnání fenoménu televizních debat ve Velké Británii v čase. Ve čtvrté kapitole je nejdříve rozebrán formát a poté průběh debat v roce 2010. Součástí je podkapitola, která uvádí grafy volebních preferencí stran pro období, kdy byly televizní debaty vysílány. Jejím cílem je zhodnotit, zda mohly mít jednotlivé televizní debaty dopad na změny volebních preferencí stran. Případně zmínit situace v průběhu debaty, které mohly voliče ke změně názoru pobídnout. Grafy jsou uvedeny vždy tři, přičemž každý vychází z jiné agentury, která zkoumá volební preference. Použití dat z různých agentur má zamezit zkreslení, které by mohl způsobit výběr jediné agentury. Pátá kapitola rozebírá formát série debat v roce 2015 a okolnosti, které provázely jeho vyjednávání. Dále je po vzoru předchozí kapitoly popsán průběh jednotlivých debat. Rovněž je zařazena podkapitola, která představuje grafy stranických preferencí. Tentokrát však vycházejí z období před volbami v roce 2015. Opět je cílem zachytit proměny v hodnocení jednotlivých stran, ke kterým mohlo u voličů po shlédnutí debat dojít. Šestá kapitola uvádí na základě poznatků z předchozích dvou kapitol rozdíly ve formátu série debat v roce 2010 a debat v roce 2015. Pro přehlednější znázornění jsou pod textem uvedeny dvě tabulky, ze kterých jsou rozdíly patrné.

Prakticky neexistuje literatura v českém jazyce, která by pojednávala o televizních debatách v kontextu Velké Británie. Autoři, kteří se tématem takto konkrétně zabývají jsou téměř výhradně Britové. Z akademického prostředí se debatám věnují například profesor politické komunikace Stephen Coleman nebo docent ve stejném oboru Dominic Wring. Z mediálního prostředí je možné uvést

specialisty na politiku v BBC Rica Baileyho a Michaela Cockerella. K tématu se vyjadřují také někteří bývalí politici, v práci je například hojně čerpáno z článku bývalého poslance za Labouristickou stranu Austina Mitchella.

První kapitola využívá jako stěžejní zdroj studii *The Third Age of Political Communication: Influences and Features* od Jaye G. Blumlera a Dennise Kavanagha, která popisuje tři vývojové etapy politické komunikace. Jde o odborníky často citovanou práci, která velmi dobře vysvětluje znaky zejména současné politické komunikace. Uvedená chronologie posloužila jako vhodný teoretický rámec k zachycení vývoje debat v rámci politické komunikace.

Druhá kapitola rozebírá mediální prostředí Velké Británie. Jedním z hlavních zdrojů je český překlad známé knihy od Daniela C. Hallina a Paola Manciniho s názvem *Systémy médií v postmoderním světě*. Autoři v tomto díle nachází souvislosti mezi mediálními a politickými systémy západních demokracií. Na základě společných znaků pak definují tři modely mediálních systémů, čímž vytváří významný teoretický rámec pro komparativní analýzu. Nevýhodou je, že uvedené znaky vždy platí pro ideální model. Je tedy poněkud problematické některé země jednoznačně zařadit, což by mohlo způsobit komplikace při komparaci více zemí. Ovšem tato bakalářská práce je zaměřena pouze na systém Velké Británie, jeho specifika autoři na základě srovnání s dalšími zeměmi velmi dobře vysvětlují.

Zajímavé je, že u některých zdrojů psaných Brity je možné na základě způsobu vyjadřování poměrně zřetelně vyčíst osobní názory či politické smýšlení autora. Například z prací Jeana Seaton a Jerymoho Tunstalla je patrná nevráživost vůči bývalé premiérce a předsedkyni Konzervativní strany Margaret Thatcher. Austin Mitchell, bývalý politik za Labouristickou stranu, ve svém článku opakovaně dává najevo negativní postoj vůči elitářství, které je blízké ideologii Konzervativní strany.

Stěžejními zdroji pro druhou část práce se staly především dva sborníky. První se nazývá *Political Communication in Britain: The Leader Debates, the Campaign and the Media in the 2010 General Election*. V knize jsou obsaženy jednotlivé práce, které z různých úhlů pohledu rozebírají volby v roce 2010. Podobný sborník, který se zabývá volbami v roce 2015 je *Political Communication*

in Britain: Polling, Campaigning and Media in the 2015 General Election. Obě tyto knihy společně editovali Dominic Wring, Roger Mortimore a Simon Atkinson. Shromažďují soubor prací uznávaných odborníků, které dohromady slouží jako komplexní přehled o průběhu voleb v roce 2010 a 2015. Nezbytnými doplňujícími zdroji posledních tří kapitol se staly také články z internetových stránek relevantních britských deníků. Konkrétně se jednalo o *The Guardian*, *The Independent*, *BBC* či *The Telegraph*. Článků bylo použito poměrně velké množství, protože jednotlivé deníky spolehlivě zaznamenávaly a hodnotily průběh televizních debat. Zároveň bylo možné po přečtení článků od více autorů shromažďovat různé poznatky a různé úhly pohledů k jednotlivým debatám. Důležitými prameny se staly průzkumy volebních preferencí stran od agentur YouGov, ComRes a ICM. Data z jejich archivů byla použita pro vytvoření grafů veřejného mínění před volbami v roce 2010 a v roce 2015. Relevantnost těchto průzkumů v roce 2015 byla však napadena, bližší fakta jsou uvedena v páté kapitole.

Hlavním záměrem je uvést čtenáře do problematiky předvolebních televizních debat ve Velké Británii a vysvětlit, které problémy provázely jejich zavedení. Práce by měla z britské perspektivy přinést nové poznatky také do diskuze, zda jsou televizní debaty pro voliče dostatečným důvodem, aby přehodnotili, komu ve volbách dají svůj hlas. Slouží také jako odlišný pohled na roli průzkumů veřejného mínění v období předvolební kampaně.

1. Tři věky politické komunikace s důrazem na roli televize

Na úvod této kapitoly je vhodné objasnit, co je politická komunikace a čím se vyznačuje. Definice existuje mnoho a z různých úhlů pohledu, což je způsobené především tím, že výzkum politické komunikace má interdisciplinární charakter. (Říchová, Jiráček: 2000: 6) *Obecně lze říci, že v konceptu politické komunikace je obsažena veškerá výměna sdělení, názorů, postojů, zájmů apod., která se odehrává mezi politickými představiteli a společností.* (Hurtíková 2016: 14) Brian McNair ve své knize vychází z práce Dentona a Woodwarda, kteří zdůrazňují, že pro definování politické komunikace není rozhodující zdroj sdělení, ale záměr ovlivnit nějakým způsobem politické prostředí. (Denton, Woodward in McNair 1995: 3) Dle jeho schématu stojí v hlavní roli tři elementy, mezi které patří občané, různé druhy politických organizací a média, jež zpravidla působí jako prostředník pro předávání informací. (McNair 1995: 5) Blumler a Gurevich definovali čtyři vzájemně provázané komponenty, které dohromady tvoří politickou komunikaci, dojde-li ke změnám alespoň v jednom z nich, automaticky se to projeví i u dalších a dojde ke změnám v celé podobě komunikačního procesu. Jedná se o komunikační aspekty politických institucí, politické aspekty mediálních institucí, postavení veřejnosti k politické komunikaci a relevantní aspekty politické kultury. (Blumler, Gurevitch 2001: 12)

V článku *The Third Age of Political Communication: Influences and Features* autoři Jay G. Blumler a Dennis Kavanagh definují tři různá období politické komunikace, která se od sebe liší různými formami komunikace vyplývajícími ze zásadních změn v mediálním prostředí a společnosti. (Blumler, Kavanagh 1999: 209) Jejich studie, při které vycházeli především z anglo-amerických zkušeností, v této práci poslouží jako teoretický rámec pro vývoj politické komunikace. Zbytek kapitoly se tedy bude zabývat představením těchto tří věků, (bez čárky, poměr slučovací) a jejich specifických trendů, přičemž důraz bude kladen na to, jak se v těchto obdobích proměňovala role televize, na kterou je zaměřeno téma práce.

1.1. První věk politické komunikace a nástup prvních televizních debat

Za období prvního věku jsou považovány první dvě dekády po druhé světové válce, kterým se jinak říká zlatý věk politických stran. V této době existovaly silné vazby mezi voliči, kteří se především na základě svého sociálního statusu identifikovali s konkrétními stranami. Pro strany tak nebylo nutné vynakládat velké úsilí na zaujetí svých voličů, ale spíše se orientovaly na jejich mobilizaci před volbami. V rámci politické komunikace dominovaly politické instituce, obsah sdělení byl věcný, tedy orientovaný zejména na podávání informací, a politické strany měly zajištěný rovný přístup do médií. (Blumler, Kavanagh 1999: 211-212) Tento typ stran dnes označujeme jako strany tradiční nebo masové, vznikly s rozšířením volebního práva, disponovaly početnou členskou základnou a vlastními komunikačními kanály. (Křeček 2013: 80-81) Seymour-Ure označil vztah tisku a politických stran té doby jako politický paralelismus. To znamená, že každá strana informovala veřejnost prostřednictvím vlastního tištěného média, což ještě posilovalo oddanost jejích voličů. (Seymour-Ure in Křeček 2013: 81)

V této době sice již televize existovala, avšak nebyla příliš rozšířená. Vysílala pouze v určené časy a do politické komunikace zasahovala minimálně.² (Prior 2007: 59-62) Nicméně ve Švédsku se už na konci padesátých let objevily první televizní debaty kandidátů na post premiéra, ale dalo by se polemizovat, zda šlo opravdu o debaty, nebo spíše o tiskovou konferenci s novináři vysílanou prostřednictvím televize. (Coleman 2000: 6)

1.2. Druhý věk politické komunikace a televize jako masmédiu

Druhý věk politické komunikace přichází v 60. letech a v západní Evropě je možné jej pozorovat až do 80. let. (Křeček 2013: 91) Je spojen s masovým rozšířením televize, která se brzy stává hlavním médiem na úrovni politické komunikace. (Blumler, Kavanagh 1999: 213) V rámci stranických systémů ubývá masových stran a vznikají takzvané catch-all parties, které již necílí na svou

² V roce 1949 vlastnilo televizi pouze 2,3 % amerických domácností, přičemž v roce 1955 šlo již o 55 % domácností a na konci padesátých let dokonce 87 % amerických domácností. (Prior 2007: 59)

vyhrazenou skupinu voličů, nýbrž se snaží oslovit co nejširší část populace a vytvářejí fenomén přelétavých voličů. (Kirchheimer in Křeček 2013: 84) S rozmachem televizního vysílání a oslabováním stranické identifikace mezi voliči a stranami dochází dle Blumlera a Kavanagha ke čtyřem transformacím. V rámci první dochází k potlačení stranické propagandy a k zveřejňování informací z různých úhlů pohledu, čímž veřejnost dostává větší prostor k formování vlastního názoru. V druhé se televize i na základě právních předpisů jednotlivých zemí stává nestrannou platformou politické komunikace, což styl komunikace, která do té doby probíhala zejména prostřednictvím stranického tisku, velmi proměňuje.

Během třetí transformace dochází k rozšíření populace zahrnuté do politické komunikace, jde především o skupiny obyvatelstva, které se dříve o politiku nezajímaly nebo se jí vyhýbaly. Politické strany tak dostávají šanci zaujmout i nové skupiny voličů. Čtvrtá transformace je připisována stoupající popularitě televizního zpravodajství, kterému se začíná podřizovat načasování politických událostí či styl jazyka politické komunikace. Dochází k narůstající personalizaci politické komunikace, jednotliví lídři častěji veřejně vystupují ve jménu své strany, a tak je přirozeně kladen větší důraz i na jejich osobní kvality. S rozvolněním vazeb mezi voliči a stranami je podstatně náročnější publikum zaujmout, přípravy na veřejné projevy či plánování předvolebních kampaní si tak vyžadují více úsilí a času. Tímto dochází k nástupu profesionalizace, kdy si politici najímají odborníky k organizaci předvolebních kampaní, ale také aby je naučili, jak se nejlépe prezentovat na veřejnosti. Co mají říkat a čemu se raději vyhnout nebo jak udělat působivý projev. (Blumler, Kavanagh: 1999: 211-212)

Drahocenné rady odborníků mohou kandidáti na prezidentské či premiéřské posty zužitkovat i v rámci předvolebních televizních debat, které se tou dobou rozšiřují po celém světě. Stávají se tak běžnou součástí politické komunikace. V 60. letech se k prvnímu Švédsku přidávají Spojené státy, Kanada nebo západní Německo, v další dekádě pak Francie či Nizozemsko a v 80. letech Austrálie nebo Nový Zéland. Pro nově vznikající demokracie se zavádění debat stává běžnou součástí demokratizačního procesu. Debaty probíhají v různých

formátech, které jsou ovlivněny zejména specifiky národních politických a mediálních systémů či podobou politické kultury. (Coleman 2000: 6-7)

Během druhého věku politické komunikace se veškeré dění přizpůsobuje mediálnímu prostředí v takové míře, že dochází k takzvané mediatizaci politiky, tedy k vítězství mediální logiky nad logikou politickou. V praxi to znamená, že média získávají obrovský vliv nejen na formování veřejného mínění, ale také výrazně zasahují do podoby politické komunikace a utváření samotné politiky. (Křeček 2013: 89)

1.3. Třetí věk politické komunikace a televize v období hypersoutěže

Třetí věk politické komunikace považují Blumler a Kavanagh za éru současnosti. Nutno podotknout, že dnes je to téměř deset let od zveřejnění jejich článku a dnes už mnoho odborníků uvažuje dokonce nad věkem čtvrtým. (Blumler 2013; Aagaard 2016) To však nemění nic na tom, že trendy, které převládají ve třetím věku, jsou stále patrné i v dnešní době, konkrétně jich popsali pět. Pro lepší přehlednost jde o intenzivnější profesionalizaci, personalizaci, soutěživost, populismus, fragmentaci komunikačních kanálů a publika.

Se zvyšujícím se počtem různých komunikačních kanálů a aktérů politické komunikace dochází k obrovské fragmentaci mediálního prostředí a s tím i elektorátu, jenž má na politiky stále větší nároky. Tím nevyhnutelně dochází k ještě silnější profesionalizaci, kde prim hrají průzkumy veřejného mínění, do detailu naplánované kampaně a početné týmy odborníků zaměřených na různé prvky politické komunikace. Odborníci se od sebe navzájem učí efektivně využívat nástroje politického marketingu, který dominuje politickým kampaním, a tak je v Evropě patrné přebírání různých prvků z pokrokovějšího amerického prostředí.³ Předvolební kampaně se stávají permanentními, což znamená, že boj o voliče nemá začátek ani konec a probíhá po celé období mezi jednotlivými volbami. (Lilleker 2006: 51)

³ Tento trend někdy nese svůj vlastní název amerikanizace, ale autoři se mu záměrně rozhodli vyhnout. (Blumler, Kavanagh 1999: 214)

Politici si také začínají uvědomovat, jak je důležité, aktivně se podílet na vytváření své publicity prosazováním vlastní agendy na televizní obrazovky či titulní stránky tisku. Snaží se tlumit kritiku namířenou proti sobě a zároveň snižovat popularitu konkurenčních stran, a to i za cenu šíření negativních sdělení na adresu protivníka. Takhle ale přemýšlejí všichni a s narůstajícím počtem aktérů jak na mediálním, tak na politickém poli přichází období hypersoutěže. Politici i média se snaží všemi dostupnými prostředky získat větší popularitu, což vede k nevyhnutelným důsledkům. (Blumler Kavanagh 1999: 213-218)

Se snahou o zaujetí co největšího počtu lidí se rapidně snižuje kvalita podávaných informací i charakter politické komunikace. Stoupá popularita bulvárních médií orientovaných na skandály či obecně vzbuzování emocí a do prostoru politické komunikace vstupuje infotainment. Jedná se fenomén, který vznikl spojením anglických výrazů „information“ (informace) a „entertainment“ (zábava). Cílem je zaujmout veřejnost za pomoci vyvolání emocí. Komunikace směrem k občanům probíhá většinou zábavným stylem, například prostřednictvím různých televizních show nebo jiných zábavných vystoupení. (Hurtíková 2016: 19) Celá situace vede ke dvěma paradoxům. S velkým množstvím nekvalitních informací a odklonem od faktických sdělení dochází k informačnímu deficitu, kromě toho se u voličů začíná projevovat znechucení v podobě klesajícího zájmu o politiku nebo stoupající nedůvěry v politické instituce. (Lilleker 2006: 63, 71)

S větší soutěživostí se politická komunikace také adaptuje na novou vlnu populismu. Politici si hojně nechávají dělat průzkumy veřejného mínění a podle nich se rozhodují, o čem budou na veřejnosti mluvit, aby to co nejvíce hrálo v jejich prospěch. Jazyk politické komunikace se proměňuje tak, aby vyhovoval obyčejným lidem, a občané dostávají větší prostor pro vlastní vyjadřování k politickým záležitostem. S nástupem populismu a antielitářství se politici rovněž snaží získat zpět legitimitu, jejíž nedostatek vzniká s klesajícím významem ideologie a rozvolňováním vazeb mezi voliči a stranami. (Blumler, Kavanagh 1999: 219-220) Někteří autoři identifikují tento trend i s jeho negativními důsledky jako technický populismus, tedy „*neustálou snahu politiků a stran přizpůsobovat se dominantním názorům veřejnosti, což ovšem ubírá politice možnost přicházet*

s inovacemi a zaujímat vlastní, na průzkumech nezávislá stanoviska“ (Mancini in Křeček 2013: 119)

Dle Blumlera a Kavanagha se politická komunikace stává odstředivě diverzifikovanou. Existuje mnoho komunikačních kanálů v podobě různých druhů tiskovin, televizních programů a na scénu se přidává internet. Ten se brzy stává symbolem nové doby a zároveň představuje obrovský prostor pro vyjadřování všelijakých názorů nejen většinově přijímaných, jak bylo dlouho zvykem. (Blumler, Kavanagh 1999: 221-222) S internetem totiž přichází změna tradičního komunikačního toku od „one-to-many“ k různým variacím typu „one-to-one“ či „many-to-many“. To znamená, že je prakticky komukoliv umožněno šířit jakékoliv informace a politikům to dává nové možnosti komunikace s voliči. (Lilleker 2006: 73) S diverzifikovaným prostředím přichází i takzvaná „pick and choose culture“, což znamená, že lidé si vybírají z obrovského počtu dostupných informací ty pro sebe vyhovující. (Blumler, Kavanagh 1999: 223) Již nejsme závislí na jednom dominantním médiu, které reprezentovala ve druhém věku televize, k poklesu jejího významu dochází s nárůstem počtu dalších komunikačních kanálů.

2. Mediální systém Velké Británie

Daniel Hallin a Paolo Mancini vytvořili jednu z neznámějších typologií mediálních systémů. Tvoří ji tři ideální modely, které se nazývají polarizovaný pluralitní, demokraticko-korporativní a liberální. Velká Británie je spolu s dalšími anglosaskými zeměmi s ohledem na nejvíce podobností zařazena do severoatlantického neboli liberálního modelu. Ve skutečnosti však nosí prvky jak liberálního, tak demokraticky-korporativního typu, který převládá v severní a střední Evropě. (Hallin, Mancini 2008: 97) O mediálním systému Velké Británie lze tedy říci, že se jedná o model „sui generis“, který vznikl ve velmi specifickém politickém, kulturním i sociálním prostředí, a to se projevilo i na jeho unikátnosti. (Humphreys 2009: 197)

Kapitola prezentuje znaky, které má Velká Británie společné s jedním nebo druhým uvedeným modelem a vytváří tím základní charakteristiku specifického mediálního prostředí. Na tomto vzhledu do britského mediálního systému můžeme také zřetelně pozorovat, jak se média a politika vzájemně ovlivňují. První část je věnována tisku a druhá část televiznímu vysílání, to jsou druhy médií, kterým lidé dávají přednost při vyhledávání informací o politice a lze na nich dobře vystihnout vztah politiky a médií obecně. (statista.com) Rádiu ani internetu samostatná podkapitola věnována nebude, důvodem je především rozsah práce, ale i relevance k tématu. Ve Velké Británii je poslech rádia poměrně oblíbený a jeho popularita se na rozdíl od televize a tištěných deníků udržuje stále na stejné úrovni, v dnešní době však představuje spíše kulturní platformu, kde lidé vyhledávají hudbu a propojení s politikou není tak výrazné jako u novin či televize. (rajar.co.uk)

2.1. Tisk

Stejně jako u dalších anglosaských zemí došlo v Británii k brzkému a silnému vývoji komerčního tisku, u kterého se předpokládalo, že s sebou ponese i politicky nezávislý styl. (Hallin, Mancini 2008: 271) Británie je však výjimkou, která potvrzuje pravidlo, protože tisk zde většinou hájí politicky-filosofické myšlenky svých majitelů a jednotlivé noviny zjevně podporují vybrané politické

strany. (Humphreys 2009: 198) Tato tendence je někdy označována jako stranicko-politický pluralismus. (Hallin, Mancini 2008: 271) Dříve preferovala většina deníků Konzervativní stranu, protože její politika byla výhodná právě pro korporace a bohaté vlastníky tištěných médií, ale tento trend postupem času klesl. Za zmínku stojí i fakt, že podpora tisku směrem k jednotlivým stranám není celkově tak pevná jako dříve a má tendenci se proměňovat v čase. (Blick, Crone, Wilks-Heeg 2012: 330-331) Pro ilustraci je o stránku níže vložena tabulka ze studie Dominica Wringa a Stephena Warda. Ta zachycuje, které politické strany volili čtenáři jednotlivých deníků ve dvou po sobě následujících volbách. Trend, že čtenáři mají dle typu deníku blíže k některým stranám, je z tabulky patrný. Například je velmi pravděpodobné, že čtenář The Daily Telegraph volí Konzervativní stranu, zatímco čtenář The Guardian svůj hlas věnuje spíše Labouristické nebo Liberálně demokratické straně, což naznačuje i existenci vztahu mezi samotnými deníky a politickými stranami.

Obecně je britský tisk dělen do tří kategorií⁴. První je tvořena kvalitním tiskem, který je považován za seriózní a cílí především na vyšší, vyšší střední třídu a vzdělané lidi. Patří sem například The Guardian, The Daily Telegraph, The Times nebo The Independent. Na druhém místě v serióznosti se ocitá typ bulvárního tisku, který cílí na střední třídu a je reprezentován deníky The Daily Mail a The Daily Express. Poslední a nejméně seriózní je kategorie bulváru orientovaného na nižší a nižší střední třídu, který se obsahově zaměřuje na celebrity, sport, zločin a sex. Mezi jeho zástupce patří deník The Sun, dále The Daily Mirror a The Daily Star.⁵ (Humphreys 2009: 201) V období od října 2016 do září 2017 probíhal průzkum, který zkoumal čtenost deníků včetně jejich webových stránek. Odhalil, že nejčtenějším je The Daily Mail, dále se pak umístili The Sun, The Guardian, The Daily Telegraph a na pátém místě The Daily Mirror. (statista.com) Většina deníků patří jedné ze čtyř velkých společností, přičemž 35,5 % z celkového oběhu tiskovin spadá pod společnost News International vlastněnou americkým mediálním magnátem Rupertem Murdochem. (Blick, Crone, Wilks-Heeg 2012: 315-317)

⁴ V originále autor Peter Humphreys nazývá první kategorii jako „quality newspapers“ druhou kategorii „mimarket tabloids“ a třetí kategorii jako „downmarket tabloids“.

⁵ Všechny uvedené deníky v odstavci mají i svou nedělní verzi, která nese jiný název.

Table 3.1f: Party choice by newspaper readership, 2005 and 2010

	Labour		Conservatives		Liberal Democrats		Swing (Lab-Con)
	2005	2010	2005	2010	2005	2010	2005-10
Result	35	29	32	36	22	23	5
The Guardian	43	46	7	9	41	37	*3.5
The Independent	34	32	13	14	44	44	1.5
The Times	27	22	38	49	26	24	8
The Telegraph	13	7	65	70	17	18	5.5
The Star	54	35	22	21	15	20	10
The Daily Express	28	19	48	53	18	18	7
The Daily Mail	22	16	57	59	14	16	4
The Sun	45	28	33	43	12	18	13.5
The Mirror	67	59	11	16	17	17	

Note: * swing among Guardian voters was from Liberal Democrat to Labour.

Source: [Wring and Ward \(2010, p. 808\)](#)

(Wring in Blick, Crone, Wilks-Heeg 2012)

2.2. Televizní vysílání

Výrazným znakem britského mediálního systému, který je naopak bližší modelu severní a střední Evropy je neobyčejně silné a politicky relativně nezávislé vysílání veřejné služby. (Hallin, Mancini 2008:97) Je zprostředkováváno od roku 1927 společností British Broadcasting Corporation (BBC), nejprve fungovalo pouze v rozhlasové podobě a od 30. let 20. století i v rámci televizního vysílání. (Blick, Crone, Wilks-Heeg 2012: 323) Již jeho první generální ředitel John Reith vyslovil, že hlavním úkolem BBC bude „informovat, vzdělávat a bavit“. Od té doby uběhla dlouhá historie, svou funkci však stále plní a těší se oblíbenosti u publika pro svou objektivitu a kvalitní zpravodajství. (Humphreys 2009: 203)

BBC působilo na poli televizního vysílání jako monopol až do roku 1954, kdy začala ve Velké Británii fungovat jedna z prvních komerčních televizí v Evropě The Independent Television (ITV). „...vysílací systém si přesto udržel silný důraz kladený na veřejnou službu. BBC a ITV soupeřily o publikum, ale nikoli o příjmy. Zatímco byla BBC závislá na licenčních (koncesionářských) poplatcích, ITV na inzerci.“ (Hallin, Mancini 2008: 256) Obě stanice spolu na základě způsobu financování vytvořily duální systém, který byl postupem času doplňován o další televizní kanály a zajišťoval veřejné vysílání až do druhé poloviny 80. let. V roce

1964 vznikl další kanál BBC pod názvem BBC-2, komerční vysílání bylo v roce 1982 doplněno o Channel 4, který byl pro zachování duality provozován pod taktovkou ITV a v roce 1997 byl spuštěn ještě Channel 5. Komerční kanály fungovaly až do devadesátých let na principu licencí poskytovaných regulátorem Independent Broadcasting Authority (IBA) tak, aby spolupracovaly na systému veřejného vysílání. (Tamtéž.) Jedinečnost vysílání veřejné služby v Británii spočívá právě v tom, že se na něm v různé míře podílí nejenom veřejnoprávní, ale i komerční televize.

Důležitým milníkem ve vývoji televizního vysílání se stává období vlády Margaret Thatcher v letech 1979–1990. Vláda jako celek měla k této problematice poněkud rozpolcený postoj. Někteří její členové upřednostňovali ekonomický konzervatismus, který podporoval posílení soutěživosti v televizním prostředí, zatímco jiní obhajovali konzervatismus kulturní a s tím i tradiční veřejnoprávní vysílání pod taktovkou BBC. (Tunstall 2004: 262-265) Margaret Thatcher se rozhodla jít cestou deregulace. V roce 1990 byl schválen Broadcasting Act, který umožnil vstup na scénu dalším provozovatelům a ustavil regulační orgán The Independent Television Commission. (Humphreys 2009: 204) Někteří autoři zmiňují, že v tomto ohledu jí ovlivnily rovněž ekonomické zájmy jejího podporovatele a již zmiňovaného mediálního magnáta Ruperta Murdocha, kterému zavedené změny bezesporu prospěly. (Curran, Seaton 2005: 217-218; Tunstall 2004: 262-263) Na scéně se objevila velká konkurence pro dosavadní provozovatele televizního vysílání. Jednalo se o placené satelitní a kabelové programy zprostředkované společností BSkyB, která spadá pod News Corporation vlastněnou právě Rupertem Murdochem. (Tunstall 2004: 262-263)

Další významné změny v systému vlastnictví a regulace médií přišly během vlády New Labour⁶ pod vedením Tonyho Blaira, kdy byl uveden The Communications Act 2003. Zákon měl primárně zamezit koncentrovanému vlastnictví napříč různými typy médií a definoval nový orgán s názvem Office of Communication (Ofcom). Ten byl vytvořen sloučením pěti různých již fungujících

⁶ Neformální označení pro období Labouristické strany od poloviny 90. let do roku 2010. Je spojeno zejména s novou ekonomickou politikou a novým brandingem strany. Symbolem změn je Tony Blair, pokračoval v nich i Gordon Brown, ale po drtivé prohře ve volbách v roce 2010, od nich bylo upuštěno. (bbc.com)

regulačních úřadů a převzal jejich pravomoci. Dnes je s odstupem času možné říct, že tento zákon sice vytvořil nejkompexnější legislativu k uchopení britského mediální prostředí, ale zamezit koncentrovanému vlastnictví médií se mu nepodařilo. (Blick, Crone, Wilks-Heeg 2012: 316, 346)

S příchodem deregulace a vstupem mezinárodních poskytovatelů došlo k významné fragmentaci v rámci televizního vysílání. Následkem těchto změn přirozeně utrpěla sledovanost tradičních televizních kanálů, přičemž nejvíce tento úpadek zasáhl komerční stanici ITV. (Tunstall 2004: 263) Veřejnoprávní BBC se však s úspěchem stále umísťuje na první příčce ve sledovanosti, která v roce 2017 čítala 32 %⁷ ze všech televizních diváků. Ve stejném průzkumu obdržela druhé místo již zmiňovaná ITV s 22 %, třetí místo a 10 % patří Channel 4, dalšímu komerčně financovanému kanálu, který zároveň spolupracuje na vysílání veřejné služby. BSkyB, kde část podílu vlastní Rupert Murdoch, obsadila se svými osmi procenty čtvrtou pozici, jeho celkový podíl na vlastnictví různých druhů médií je však značný a v mediálním prostředí Velké Británie často diskutovaný. Na pátém místě se nachází Channel 5 s necelými sedmi procenty a zbývající diváky si mezi sebou rozdělil velký počet dalších televizních stanic. (barb.co.uk)

Na závěr je vhodné zmínit také současné trendy v mediálním prostředí Velké Británie. S nástupem nových médií, především internetu, konzumace tištěných novin i televizního vysílání výrazně klesá. Dlouhou dobu byla televize nejvyhledávanějším zdrojem zpravodajství pro veřejnost, ale v polovině roku 2015 se na první příčku dostal právě internet a sociální média. Především mladší generace dávají přednost vyhledávání zpravodajství na internetu. Dochází tedy ke stárnutí populace, která využívá televizi či tištěné deníky jako hlavní zdroj informací. (Nielsen 2017)

Britské mediální prostředí je tedy charakteristické několika znaky. Jedním z nich je výjimečné postavení veřejnoprávního vysílání, které je na vysoké úrovni a jeho hlavní kanál BBC je u diváků stále velmi populární. Poměrně často je však kritizována svoboda a objektivita tisku kvůli stranicko-politickému paralelismu a koncentrovanému vlastnictví médií velkými společnostmi. (Hallin, Mancini 2008:

⁷ Hodnoty sledovanosti v procentech byly autorkou této práce zaokrouhleny na celá čísla.

271) Tato kritika pak zřejmě vede k nízké důvěře veřejnosti v média nebo k nepříliš přesvědčivému hodnocení svobody médií neziskovou organizací Freedom House.⁸ Tato organizace britská média sice označuje za plně svobodná, ale se svým skóre se mezi vyspělými demokraciemi ocitá mezi těmi hůře hodnocenými.⁹ (Hallin, Mancini 2008: 271; freedomhouse.org)

⁸ Hodnocení Freedom House představuje pouze jeden z možných způsobů, jak měřit svobodu médií ve Velké Británii.

⁹ Velká Británie obdržela v hodnocení skóre 25, přičemž 0 označuje největší a 100 nejmenší svobodu. Nejlépe se v průzkumu umisťují severské země. Například Norsko má osm, Švédsko 11 a Finsko 12. Česká Republika ve stejném průzkumu obdržela 21, Německo 20 a USA 23 bodů. Oproti tomu hůře je na tom Francie s 26 body nebo Španělsko s 28 body. Média v jižní a východní Evropě patří mezi demokraciemi k těm nejméně svobodným. (freedomhouse.org)

3. Diskuze o britských televizních debatách před rokem 2010

Možnost vést veřejnou debatu je jednou ze základních podmínek demokracie. (Coleman 2000: 1) Zatímco ve většině vyspělých demokraciích byly televizní debaty kandidátů dávno považovány za běžnou součást předvolebního boje, občané Velké Británie čekali na jejich premiéru až do roku 2010. Cílem této kapitoly je odpovědět na první výzkumnou otázku: *Co způsobilo, že v tak rozvinuté demokracii, jakou je Velká Británie, proběhla první televizní debata kandidátů na premiéra až v roce 2010?* Kapitola analyzuje konkrétní důvody, které opakovaně vedly k odmítání televizních debat a zároveň řeší, co vedlo k úspěšné premiéře debat v roce 2010.

Ve Velké Británii nikdy neprobíhala konstruktivní diskuze nad výhodami či nevýhodami předvolebních televizních debat. V podstatě zde byl padesát let udržován statut quo a debaty byly systematicky odmítány s tím, že do britské tradice nepatří. (Bailey 2011: 8) V průzkumech veřejného mínění na konci 90. let se však občané ke konání debat stavěli kladně, protože si uvědomovali, že v demokratických zemích jsou běžnou součástí předvolebních kampaní. Z toho vyplývá, že překážka byla spíše na straně politických elit, které se otevřené diskuzi o jejich zavedení raději vyhýbaly. Politické strany nad tím neuvažovaly tak, že jde o zavedený demokratický institut, který je pro diváky atraktivní a má velkou informační hodnotu. K odmítání je vedl především strach, že by neúspěch kandidáta v debatě mohl ve volbách negativně ohrozit výsledek celé strany. Dosavadní průzkumy však ukazují, že vliv televizních debat na konečné volební výsledky stran je spíše marginální. Ve Spojených státech jsou velmi populární, nicméně pouze dvě procenta voličů uvedla, že debaty měly vliv na jejich konečné hlasování. Průzkum z 90. let, uskutečněný v Británii, zase ukázal, že přibližně dvě třetiny voličů mají o své volbě jasno ještě před začátkem volební kampaně. Je rovněž důležité si uvědomit, že za rozhodnutím o neúčasti nestojí pouze samotní předsedové stran. Stojí za ním celé týmy poradců a marketingových manažerů, kteří vyhodnocují, zda je účast v debatě pro stranu výhodná či nikoliv. (Mitchell 2000: 104-110)

Důležitým faktorem, jenž pomáhal debaty dlouho oddalovat, je podoba stranického systému Velké Británie. (Bailey 2011: 8) Funguje zde bipartismus, který je charakteristický střídáním dvou hlavních stran u vlády. (Jurek 2014: 31) Když před jednotlivými volbami došlo na otázku televizních debat, stačilo, aby jeden z kandidátů dvou dominantních stran nesouhlasil. Zpravidla odmítnul ten, kterého mohla účast nejvíce poškodit. Bez jednoho ze dvou kandidátů na premiéra, by však nemělo smysl debaty pořádat. Od první debaty v USA v 60. letech proběhlo ve Velké Británii celkem dvanáct voleb do parlamentu. Během nich se ukázalo, že existují určité pravidelnosti, které vedou kandidáty k odmítnutí účasti v debatě.

Zaprvé se jedná o takzvaný princip Johna Majora. Vyjadřuje skutečnost, že pro favorita voleb je účast zbytečně riskantní. S tím souvisí i druhý faktor, který považuje účast za příliš riskantní pro dosavadního předsedu vlády. Pozice premiéra je institucionální výhodou, zatímco debata je polem, kde jsou si oba kandidáti rovni. (Bailey 2011: 8) Jak zmiňují někteří autoři, problém je v tom, že v předvolební debatě kandidát nemůže příliš získat, ale pokud je jeho vystoupení velmi nepřesvědčivé, může poměrně dost ztratit. K tomu přispívá i fakt, že již od zavedení debat, existuje tendence po jejich odvysílání dělit účastníky na vítěze a poražené. Toto označení se pak prolíná napříč různými druhy médií a politici mají přirozeně strach, že se projeví u volebních výsledků. (Coleman 2000: 6)

Pro kandidáty, kteří se cítili, že mají před volbami navrch, bylo zkrátka lepší neriskovat a debaty odmítnout, zatímco jejich protikandidáti často hráli roli vyzývatele. Nicméně nebylo to pravidlem, a dokonce se stávalo, že někteří kandidáti vyzývali soupeře k účasti, aniž by to mysleli vážně. Věděli totiž předem, že z taktických důvodů odmítne, ale chtěli svou nákloností k debatám získat přízeň u potenciálních voličů. Konkrétně šlo o Harolda Wilsona v roce 1964 a Tonyho Blaira v roce 1997. Oba působili jako předsedové za Labouristickou stranu, ve druhém případě bylo k uskutečnění debat velmi blízko.

Kromě volebního klání v roce 1997 se jednalo o předchozí volby v roce 1992 a v roce 1979, kdy poměry na politické scéně naznačovaly, že k premiéře debat skutečně dojde. Pokaždé šlo o volby, kdy si ani jeden z kandidátů nebyl jistý

svým výsledkem. Zároveň nebyl stávající premiér přesvědčený, že je u veřejnosti natolik oblíbený, aby mohl svou pozici považovat za výhodu. (Bailey 2011: 8-9)

V roce 1979 James Callaghan, ministerský předseda za Labouristickou stranu, vyzval jako první z této pozice k televiznímu souboji Margaret Thatcher. Předsedkyně Konzervativní strany chtěla nabídku k debatám přijmout, ale poradci ji to rozmluvili. Držela pozici favoritky, tudíž pro celou Konzervativní stranu by bylo zbytečně riskantní, utkat se v přímém přenosu s tak zkušeným politikem. (Tamtéž.) V oficiálním vyjádření však uvedla, že nebude riskovat, aby prezidentský styl debat přeměnil britskou kampaň na „show bussines“ a shrnula to slovy: „*My nevolíme prezidenta, my vybíráme vládu.*“ (Margharet Thatcher in Cockerell 2010) Po zbytek osmdesátých let dala Margaret Thatcher na rady svých poradců a účast v debatách kategoricky odmítala.

V roce 1992 na tento precedent navázal i nový předseda Konzervativní strany John Major, když se odmítl účastnit debat s předsedou Labouristické strany Neilem Kinnockem. (Mitchell 2000: 110) Důvod zmínil naprosto otevřeně: „*Každý politik, který očekává prohru, zkouší ten trik s debatou a každý politik očekávající výhru řekne ne.*“ (John Major in Cockerell 2010) John Major svým slovům dostál, v roce 1997 to byl právě on, kdo v nevýhodné pozici debaty inicioval.

Před volbami v roce 1997 proti sobě stáli John Major a symbol nové verze Labouristické strany Tony Blair. Labouristé stáli v opozici již dlouhých 18 let, přestože ve všech průzkumech měli velký náskok, prakticky nikdo v týmu nepovažoval výhru za samozřejmost. Tato nejistota se projevovala po celou dobu předvolební kampaně. Naopak pro Konzervativní stranu představovaly debaty šanci, jak odhalit slabiny na straně nezkušeného nováčka. John Major tedy vyzval Tonyho Blaira, který na debaty pohotově kývnul. S odstupem času si tým poradců Labouristické strany uvědomil, že v jejich postavení favorita voleb jde o zbytečné riziko, které nejsou ochotni podstoupit. Na stranu labouristů hrály problémy kolem celého formátu debat, které byly způsobeny především tím, že oficiální diskuze započaly až šest týdnů před samotnými volbami.

První komplikace vyvstaly na straně televizních stanic, které nebyly schopné se dohodnout, kdo se debat ujme, ani jakým způsobem by měly probíhat. Zájem měli tradiční televizní poskytovatelé BBC a ITV i americký nováček Sky.

Nejprve každý z nich začal spřádat své vlastní plány o podobě debat, ale později zjistili, že bude lepší, vymyslet společné řešení. Situace byla napjatá, a tak považovali za jednodušší, pokud návrh vzejde od politiků, či nějaké nezávislé organizace, ale na to už nebylo dost času. (Mitchell 2000: 112-116) Druhý problém spočíval v bipartijním systému politických stran, který inklinuje k účasti předsedů pouze dvou dominantních stran. Řešilo se tedy, zda zapojit i další strany, které sice nefungovaly jako vládní, ale v systému měly své místo. Liberální demokraté, kteří v Británii hrají roli třetí strany, měli o účast v debatách přirozeně zájem, protože by jim pomohla zviditelnit se. Kromě nich projevíly zájem i strany zastupující zájmy Skotska a Walesu, ale vzhledem k tomu, že nepůsobí celostátně, jednalo se o poněkud komplikovaný problém. Zapojení dalších hráčů logicky nevyhovovalo předsedům dvou hlavních stran. John Major dokonce prohlásil, že pokud bude v debatách vystupovat i předseda Liberálně demokratické strany Paddy Ashdown, nemá o účast zájem. (Bailey 2011: 10-12)

Závěr diskuze nad premiérou debat v roce 1997 probíhal za zavřenými dveřmi, ty se nakonec neuskutečnily a svůj podíl na tom měli všichni zúčastnění. Televizní stanice, které se nedokázaly dohodnout na formátu a zároveň obě dominantní strany. Konzervativci oznámili oficiální výzvu velmi pozdě a brzy se ukázalo, že na vyřešení všech otázek kolem podoby debat, není dostatek času. Dokonce vzniklo podezření, zda se nejednalo o předem promyšlený záměr Konzervativní strany. Labouristé s účastí nejdříve souhlasili, ale nakonec si ji rozmysleli a potřebovali to, co nejlépe zamaskovat. (Mitchell 2000: 119) Celé to však mělo smysl, protože všechny problémy, které vznikly během řešení konkrétního formátu, se ukázaly jako hodnotné podněty. Následně byly velmi dobře zužitkovány v rámci příprav na debaty v roce 2010.

V následujících dvou volbách, které proběhly v roce 2001 a 2005, na diskuzi o debatách ani nedošlo. Labouristé drželi jak institucionální výhodu premiérského křesla, tak dostatečný náskok ve volebních preferencích, a proto neměli na konání debat žádný zájem. (Bailey 2011: 12)

Další parlamentní volby byly vyhlášeny na květen roku 2010. Průzkumy stranických preferencí předpokládaly poměrně těsné volební výsledky. Předsedou Konzervativní strany byl David Cameron, Liberálně demokratickou stranu vedl Nick

Clegg a v čele Labouristické strany stál Gordon Brown. Ten se stal předsedou Labouristické strany a převzal funkci premiéra po rezignaci Tonyho Blaira v roce 2007. Důvodem jeho rezignace byl skandál související se zapojením Velké Británie do války v Iráku. V roce 2008 se David Cameron v reakci na poslední volby v USA otevřeně zeptal ministerského předsedy Gordona Browna, zda již nastal vhodný čas pro debaty ve Velké Británii. (news.bbc.co.uk) Gordon Brown zdrženlivě odpověděl: "*V Americe nemají každý týden Question Time¹⁰, kde můžeme zjišťovat, jaké jsou různé politiky různých stran.*" (Gordon Brown, news.bbc.co.uk)

O rok později bylo zřejmé, že v pozici labouristů bude lepší na debaty přistoupit. Gordon Brown nebyl typ politika, který byl stavěný na vystupování v přímém přenosu, ale pro dobro celé strany se svou účast nakonec potvrdil. Konzervativci sice vedli v průzkumech volebních preferencí, nicméně David Cameron za debaty tolik bojoval, že kdyby se jich nakonec vzdal, mohlo by to straně spíše ublížit. Vzhledem k pozici Liberálních demokratů byl zájem Nicka Clegga na účasti jasný. Tak mohlo začít oficiální vyjednávání o formátu prvních televizních debat v historii Velké Británie. (Bailey 2011: 14-15)

¹⁰ Ve Velké Británii totiž probíhá od pondělí do čtvrtka vždy hodinu takzvaný „Question Time“, což lze v českém prostředí přirovnat k interpelacím. Každé středeční poledne pak probíhá „Prime Minister’s Question Time“, kdy je vymezeno třicet minut na interpelace pouze směrem k předsedovi vlády. (parliament.uk)

4. Televizní debaty před volbami v roce 2010

Kapitola představuje formát první série televizních debat, který vzniknul na základě vyjednávání mezi televizními stanicemi a politickými stranami. V další části je stručně rozebrán průběh každé ze tří odvysílaných debat a zároveň jsou vyzdvihnuty hlavní či jinak zajímavé momenty. V samostatné podkapitole jsou uvedeny grafy znázorňující jak se v průběhu období, kdy byly debaty vysílány, proměňovaly preference stran. Cílem je s ohledem na rok 2010 odpovědět na výzkumnou otázku: *Je možné po odvysílání debat pozorovat odlišné trendy v průzkumech volebních preferencí stran? Pokud ano o jaké trendy se konkrétně jedná?*

4.1. Formát série debat v roce 2010

Na konci roku 2009 byla na základě vyjednávání mezi ITV, BBC a Sky představena konkrétní předloha, jak budou debaty probíhat. *„Proběhnou tři debaty o délce 85 až 90 minut, které budou vysílány před vybraným publikem. ITV bude hostit první debatu moderovanou Alastaiem Stewartem, moderátorem večerních zpráv. Sky News odvysílá druhou debatu, kterou bude moderovat Adam Boulton, politický redaktor. David Dimbleby se postará o závěrečnou debatu na BBC. Zvlášť proběhnou také debaty, kde se zapojí hlavní strany Skotska, Walesu a Severního Irsku.“* (BBC News in White: 5) SNP a Plaid Cymru, národní strany Skotska a Walesu, pohrozily BBC žalobou za nereprezentování zájmů všech obyvatel Velké Británie. Vyjádřily se, že televizní provozovatelé záměrně jednají v zájmu tří největších stran. Ti se však ohradili, že prostor v debatách je vyhrazen pro strany působící napříč celou zemí. (Gove in Watt 2009)

Na začátku března bylo vydáno 76 pravidel, které ohraničily konkrétní formát nadcházejících debat. Pravidla vznikla na základě vyjednávání mezi politickými představiteli a zástupci ITV, BBC a Sky. Nejdiskutovanějším tématem se stalo publikum. Aktéři se dohodli, že hlavním cílem je podpořit co největší konfrontaci mezi samotnými lídry, a tak byl přijat formát spíše s marginální rolí publika. (Bailey 2011: 16-17)

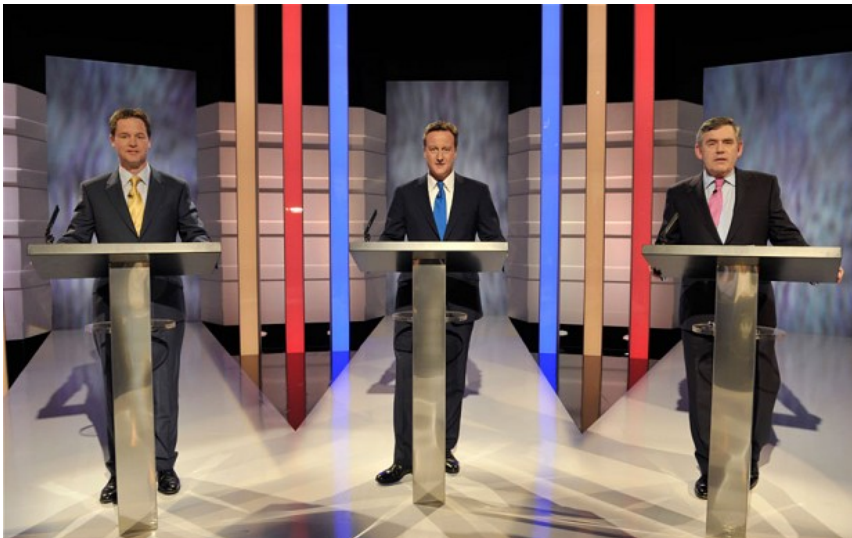
Do studia bylo vybráno kolem 200 lidí, kteří představovali reprezentativní vzorek britské populace. Publikum vybral nezávislý institut ICM (Institute of Commercial Management), ale formule, dle které mělo být publikum vybráno, byla v pravidlech přesně definována. Diváci museli pocházet z okruhu 30 mil kolem města, které hostilo danou debatu. 80 % z nich tvořili rozhodnutí voliči v poměru sedm voličů Konzervativní strany, sedm voličů Labouristické strany a pět voličů Liberálně demokratické strany. Zbýlých 20 % tvořili nerozhodnutí, kteří se však zajímali o politiku. Vybraný vzorek musel zároveň reflektovat pohlaví, věk, etnikum a sociální třídu britské dospělé populace. (bbc.com.uk)

Diváci ve studiu dostali možnost pokládat otázky, ale nesměli zpětně reagovat na odpovědi politiků, hlasitě se projevat nebo dokonce tleskat. (Bailey 2011: 16-17) Vybraní členové publika zasílali své otázky předem. Z nich byly v rámci panelu vybrány ty, které jejich autoři během večera přednesli. Panel byl sestaven ze zástupců každé z televizních stanic a několika nezávislých pozorovatelů tak, aby byla zajištěna férovost při výběru otázek a současně vyváženost debaty. Otázky nesměl předem znát nikdo jiný než jejich autoři nebo členové panelu. (bbc.com.uk)

Každý z předsedů na začátku debaty přednesl úvodní řeč trvající přibližně minutu. Během debaty kandidáti dle výzvy moderátora reagovali na otázky, ale i na odpovědi svých kolegů. Na odpovědi i reakce byla pokaždé vyhrazena jedna minuta. Na konci dostali předsedové stran prostor pro závěrečnou řeč, na kterou byla pro každého z nich vyhrazena minuta a půl. Moderátor hlídal dodržování časů. Také zajišťoval, aby debata probíhala plynule a všichni kandidáti měli stejné možnosti k vyjádření. První polovina každé debaty se odvíjela od předem určeného tématu, na které směřovaly otázky z publika. První debata se zaměřila na domácí záležitosti, druhá debata na zahraniční politiku a třetí debata se zabývala ekonomikou. (Tamtéž.)

Struktura historicky první série televizních debat předsedů stran ve Velké Británii byla na světě a jejich uskutečnění už nestálo nic v cestě. V té době nikdo nevěděl, zda bude tento formát využit i pro další volby. Bylo však jasné, že se zavedením debat vznikl precedent, který už pro všechny další kandidáty na ministerského předsedu bude velmi těžké opustit. (Bailey 2011: 19)

4.2. Debata vysílaná ITV 15. 4. 2010

(telegraph.co.uk)

Premiérová televizní debata proběhla ve čtvrtek 15. dubna v Manchesteru, tedy přesně tři týdny před plánovanými volbami. Vysílala ji komerční televizní stanice ITV a moderování se ujal zkušený zpravodajský moderátor Alastair Stewart. (Boulton, Roberts 2011: 28) Od 20:30 do 22:00, kdy byla debata vysílána, dosáhla průměrná sledovanost 9,4 milionu diváků, což tvořilo 37 % z celkového publika. Stala se tak i nejsledovanějším pořadem dne. (Deans 2010)

Během debaty z publika zaznělo celkem osm otázek. Konkrétně se týkaly imigrace, kriminality, důvěry v politiky, vzdělávání, ekonomických problémů země, armády, zdravotnictví a péče o lidi v důchodovém věku. Otázky byly většinou položeny tak, aby každý z kandidátů předložil návrh, jak by se právě jeho strana postarala o zlepšení situace. V debatě mnohokrát zazní téma špatné ekonomické situace, ve které se země tou dobou nachází. Soupeři mají tendenci obviňovat z těchto problémů dosavadního premiéra Gordona Browna, on na oplátku zmiňuje, co všechno jeho strana v uplynulých třinácti letech vlády dokázala.

Zajímavé je, jak se politické postavení každého z kandidátů prolínalo do jeho vystupování v debatě. Nick Clegg byl předsedou liberálních demokratů, tedy strany, která do té doby ještě nedostala šanci podílet se na vládě. Ze své situace se snažil vylézt tím, že často obviňoval zbylé dva kandidáty ze všech špatných kroků, co dosavadní vlády udělaly. Gordon Brown a David Cameron se mezi sebou zase velmi často dostávali do konfrontací, které plynuly právě z dlouhodobého

soupeření Labouristické a Konzervativní strany. Gordon Brown působil ze všech tří kandidátů nejvíce nervózně a v debatě až příliš zjevně nadbíhal Nicku Cleggovi. Minimálně třikrát zmínil frázi „I agree with Nick“, přičemž ještě několikrát zmínil to stejné pouze jinými slovy. V jednu chvíli se Nick Clegg dokonce rozesmál a celá situace začala působit poněkud bizarně. Gordon Brown se snažil bránit tím, že i liberální demokraté v parlamentu často souhlasí s labouristy. Nick Clegg však odvětil, že to není pravda, protože za období vlády Labouristické strany nebylo co podporovat. David Cameron neváhal situaci komentovat a zdůraznil, jak je patrné, že Gordon Brown často souhlasí s Nickem Cleggem, zatímco Clegg s Brownem nesouhlasí. Ve druhé polovině už se kandidáti této konverzaci vyvarovali a spíše se věnovali věcným diskuzím ohledně dotazovaných témat. (c-span.org 2010 a)

4.3. Debata vysílaná Sky News 22. 4. 2010

Druhá debata proběhla v Bristolu a moderoval ji politický redaktor Sky News Adam Boulton. Zprostředkovala ji televizní stanice Sky News, ale vysílána byla i na dalších televizních kanálech, například BBC News nebo Sky 3. Sledovanost dohromady dosáhla 4,1 milionu diváků, což bylo výrazně méně než u předchozí debaty. (Deans 2010)

Hlavním tématem první poloviny byla zahraniční politika. Kandidáti celkem odpovídali opět na osm otázek. Některá témata se opakovala již z předchozí debaty. Konkrétně se diváci ptali na členství v EU, možné angažmá Británie v ozbrojeném konfliktu, životní prostředí či návštěvu papeže. V druhé polovině se mluvilo o důvěře v politiky, výši důchodů, případné koaliční vládě a opět zaznělo téma imigrace.

Hned první otázka, která byla směřována na nevýhody členství v EU, vyvolala živou diskuzi. Všichni tři kandidáti se vyjádřili, že pro Británii je lepší zůstat členem EU. Brown a Clegg vyzdvihovaly výhody plynoucí ze spolupráce všech zemí. Nekritičtěji se k členství stavěl Cameron, který se vyjádřil, že příští předseda by se měl snažit získat v Bruselu větší slovo. Podle něj by veřejnost měla také dostat možnost hlasovat v referendu o důležitých otázkách spojených s členstvím. Ke konci diskuze Gordon Brown označí Nicka Clegga za anti

amerického a Davida Camerona za anti evropského. Dalším zajímavým momentem byla diskuze na téma britské armády. Nick Clegg se velmi důrazně vymezoval vůči financování jaderného zbrojení Británie. Jeho protivníci se shodli na tom, že jde o nutné zajištění bezpečnosti země. David Cameron k tomu dokonce symbolicky použil frázi: „I agree with Gordon.“

V této debatě se již Gordon Brown vyvaroval přílišnému souhlasení s předsedou liberálních demokratů Nickem Cleggem. Brown několikrát zdůraznil hrozbu vlády Konzervativní strany pro stav ekonomiky a hrozbu liberálních demokratů pro bezpečnost země. Cameron zase často obviňoval Browna, že se snaží získat hlasy pomocí zastrašování voličů. Nick Clegg působil stále velmi sebevědomě a pokračoval v přesvědčování voličů, že by měli volit pro změnu. Konfrontace byly živější a vyrovnanější než v první debatě. Účastnili se jich aktivně všichni tři kandidáti, nejenom Brown a Cameron, jak tomu převážně bylo v první debatě. (c-span.org 2010 b)

4.4. Debata vysílaná BBC 29. 4. 2010

Třetí závěrečná debata byla vysílána ze studia BBC v Birminghamu. Moderoval ji David Dimbleby, který na BBC moderuje také Question Time, tradiční politický pořad, kde zvaní politici odpovídají na otázky diváků ve studiu. (Boulton, Roberts 2011: 29) Debata byla vysílána primárně na BBC 1, dále také na BBC News, BBC HD a Sky News. Sledovanost dosáhla celkem 8,4 milionu diváků, což se přiblížilo velmi vysoké sledovanosti první debaty. (Deans 2010)

Ekonomika byla hlavním tématem, na které se zaměřila první část debaty. Diváci v publiku, stejně jako v předešlých dvou týdnech, přednesli osm konkrétně zaměřených otázek. Dotazy se týkaly škrtů v rozpočtu, výše daní, bankovníctví, obnovy průmyslu a ve druhé části se opět mluvilo o imigraci, dále o dostupnosti bydlení, sociálních dávkách a školství. (c-span.org 2010 c)

Během diskuzí o daních, škrtech v rozpočtu nebo sociálních dávkách panovaly zjevné neshody spojené s odlišnými ideologiemi stran. Kandidáti se například neshodli na způsobu řešení ekonomické krize v zemi. Zatímco David Cameron navrhoval okamžité škrtky v hodnotě šesti miliard liber, Gordon Brown

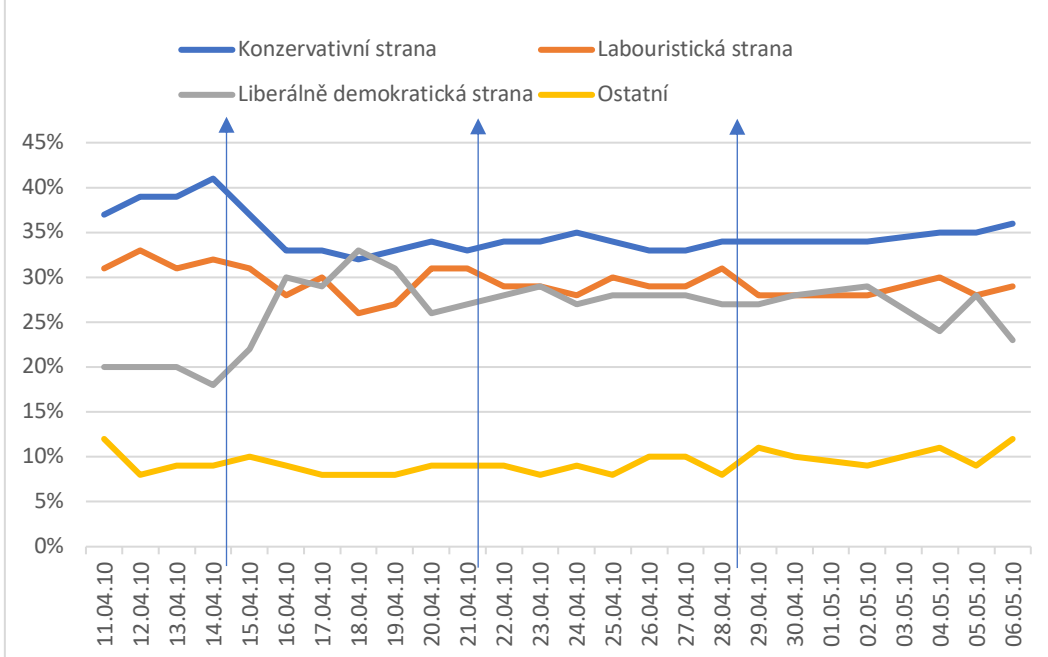
tento krok odsoudil s tím, že ekonomika potřebuje podpořit a takové škrty ji ochromí. Živá diskuze panovala také na téma imigrace, kdy oba protikandidáti obvinili Nicka Clegga, že má v úmyslu dát amnestii nelegálním imigrantům. Clegg nařčení odmítnul s tím, že pro takovou amnestii je pouze Boris Johnson a vysvětlil, že chce pouze dát šanci cizincům, kteří v zemi žijí dlouhodobě, mluví anglicky a odvádějí daně. Zároveň upozornil své kandidáty, že právě jejich politiky pozvedly imigraci na neúnosnou úroveň. (Tamtéž.)

Stejně jako v předchozích debatách David Cameron a Nick Clegg často upozorňovali, že ekonomické či imigrační problémy způsobila dlouholetá politika vládnoucí Labouristické strany. Cameron a Clegg působili během debaty sebevědomě, zatímco z odpovědí Gordona Browna byl patrný negativismus. Až příliš se zaměřoval na vysvětlování, jak mohou politiky protikandidátů ohrozit zemi. Na rozdíl od moderátorů předchozích dvou debat, kteří se omezili především na předávání slova mezi kandidáty, se David Dimbleby zapojoval o něco více. Otázkami typu: „*V čem spatřujete rozdíly v postojích stran*“, se snažil podnítit diskuzi mezi kandidáty, kteří měli často tendenci v prostoru pro reakce pouze rozvíjet nebo opakovat své původní stanovisko. (Midgley 2010)

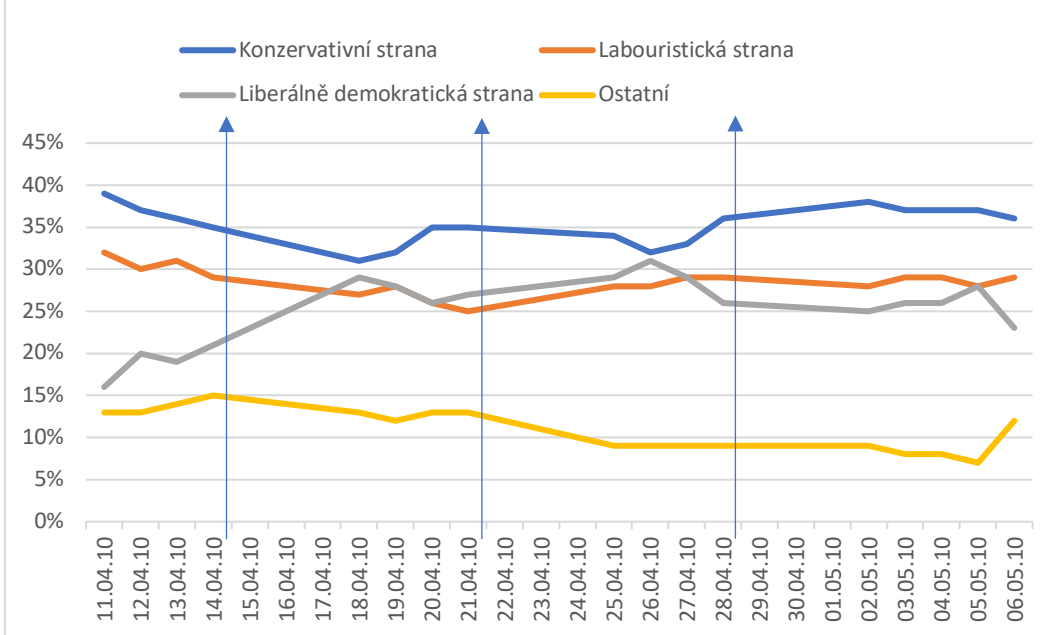
4.5. Grafy volebních preferencí stran před volbami v roce 2010

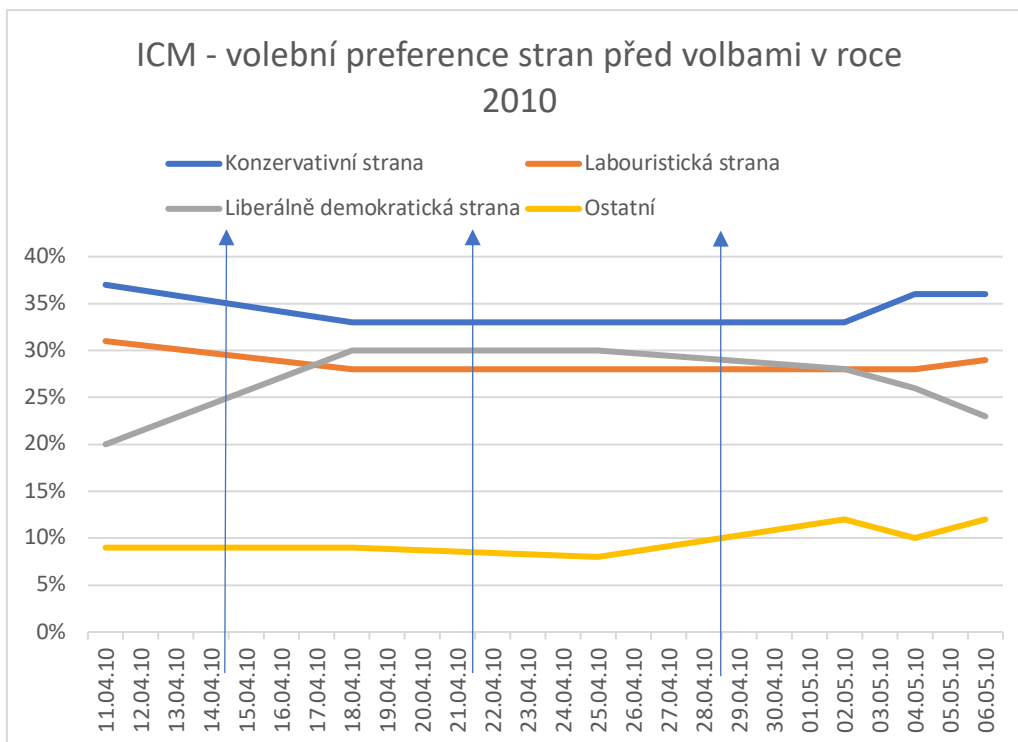
K vytvoření grafů jsou použity průzkumy veřejného mínění od společností YouGov, ComRes a ICM. Výběr tří různých agentur má pomoci zamezit možnému zkreslení výsledků. Všechny tři patří pod British Polling Council, zastřešující britskou organizaci, která hlídá relevantnost jednotlivých průzkumů. (britishpollincouncil.org) Agentura YouGov používá metodu online dotazování. Její průzkumy stranických preferencí byly určeny pro bulvární deník The Sun. (yougov.co.uk) Společnost ComRes použila metodu telefonického dotazování. Její průzkumy byly na objednávku pro televizní stanici ITV a deník The Independent. (comres.co.uk) Průzkumy ICM vycházely rovněž z telefonického dotazování a byly vytvořeny pro deník The Guardian. (theguardian.com)

YouGov - volební preference stran před volbami v roce 2010

ComRes - volební preference stran před volbami v roce 2010

První údaj v každém z grafů je ze dne 11. 4. 2010, tedy čtyři dny před konáním premiérové debaty na televizní stanici ITV. Konečným údajem jsou celkové volební výsledky z 6. 5. 2010. Jsou do grafu zahrnuty, aby bylo možné porovnat, jak se lišily od posledních průzkumů stranických preferencí jednotlivých agentur. Kromě posledního údaje, který představuje konečný volební výsledek zaokrouhlený na celé číslo, je zkoumáno období v rozmezí 25 dní před volbami. Každý z grafů je založen na různém množství dat. Nejvíce údajů bylo možné nalézt u agentury YouGov, která informovala o vývoji volebních preferencí téměř každý den. Do grafu YouGov byly zaneseny údaje z 23 dní v daném období. ComRes ve stejném období zveřejnila volební preference celkem 16krát a ICM pouze pětkrát. Přesto jsou v grafech po odvysílání jednotlivých debat, které jsou vždy vyznačeny šipkou, patrné podobné trendy.

Před první debatou je u každého z grafů na vedoucí pozici Konzervativní strana. Zatímco u agentur ComRes a ICM vidíme u konzervativců mírný pokles už v období před konáním první debaty, u agentury YouGov jejich preference naopak stoupají. Poslední údaj před debatou je ze dne 14. 4., kdy YouGov přičítá konzervativcům 41 %, ale ComRes pouze 35 %, což činí rozdíl šesti procent. Není reálné, aby takový rozptyl zapříčinila pouze statistická chyba, která měla u obou

agentur hodnotu 2,25 %. (britishpollingcouncil.org) Na vině se mohla podílet také odlišná metodologie nebo fakt, že YouGov dělá průzkumy pro konzervativní deník The Sun. O důvodu je možné pouze spekulovat, ale to není předmětem tohoto výzkumu.

Viditelný zlom, který nastal po první debatě na ITV, již vypadal u všech tří grafů podobně. Nick Clegg dokázal velmi dobře využít šance, kterou liberální demokraté dostali v podobě debaty. Tradičně měla Liberálně demokratická strana méně prostoru v médiích než dvě dominantní strany. Tentokrát se však lídři všech tří stran setkali na rovném hracím poli a liberální demokraté měli velmi dobrou výchozí pozici. Nick Clegg sice věděl, že má pouze minimální šanci, stát se po volbách premiérem. Neměl tedy tolik co ztratit, a mohl si dovolit, vystupovat o něco sebevědoměji než jeho protikandidáti. Navíc většina průzkumů dávala konzervativcům před labouristy pouze mírný náskok. Situace nasvědčovala tomu, že po volbách bude nutné sestavit koaliční vládu. Z toho důvodu se David Cameron i Gordon Brown snažili s Nickem Cleggem najít společnou řeč a získat si ho na svou stranu. Z věty „I agree with Nick“, kterou Gordon Brown v debatě tak často používal, se následně stal jeden ze sloganů předvolební kampaně liberálních demokratů. (Freedland 2010; Wring, Ward 2010: 804-805) V samotné debatě pak Nick Clegg uspěl i svým vystupováním a komunikačními schopnostmi. Působil přesvědčivě, diváky v publiku oslovoval jmény, a na rozdíl od svých protikandidátů, se díval celou dobu přímo do kamery. (Freedland 2010)

V průzkumech veřejného mínění byl Nick Clegg jasným vítězem debaty a v médiích ustálil výraz „Cleggmania“ pro označení nálad veřejnosti po první debatě. (Brady, Merrick 2010; Wring, Ward 2010: 815) V grafech začaly liberálním demokratům preference výrazně stoupat, přičemž u každého z nich v období mezi první a druhou debatou Liberálně demokratická strana dokonce předběhla Labouristickou stranu. Cameronovi bylo po debatě sice přiděleno druhé místo, ale preference u konzervativců i labouristů klesaly po první debatě přibližně se stejnou razancí. (Kellner, Twyman, Wellss 2011; Brady, Merrick 2010; news.bbc.co.uk)

Před druhou debatou u všech tří agentur stále vedli konzervativci. Pouze u ComRes měli stejné preference jako před debatou první, zbylé dvě agentury jim

přiřadily méně procent. Na druhém místě byli v průzkumech ComRes i ICM liberální demokraté, jediná agentura YouGov jim přiřadila místo třetí. Co však platí pro všechny sledované průzkumy, je fakt, že rozdíly mezi všemi třemi stranami jsou poměrně marginální. U YouGov dělí vítěznou a třetí stranu šest procent, u ComRes deset a u ICM pouhých pět procent.

U druhé debaty, která se týkala zahraniční politiky, už nebylo tak jednoduché určit vítěze. V případě Nicka Clegga panovala u veřejnosti po triumfu v první debatě velká očekávání, která nepokazil, ale ani nepředčil. Gordon Brown se poučil z některých svých chyb, které dělal v první debatě, a jeho vystoupení působilo rozhodně lepším dojmem. David Cameron, tentokrát nezastíněn předsedou liberálních demokratů, působil sebevědomě a jeho projev byl přesvědčivý. (Lawes, Hawkins 2011: 69; telegraph.co.uk) Výsledky průzkumů veřejného mínění, které byly zveřejněny krátce po debatě, již neukazovali na jednoznačného vítěze. Například agentury Populus a YouGov označili za vítěze Davida Camerona, zatímco iCM či ComRes opět Nicka Clegga. Brown byl u většiny agentur na místě třetím, ale procentuálně si vedl podstatně lépe než v předchozí debatě. (Kellner, Twyman, Wells 2011: 103) Ani experti z různých odvětví, kteří byli deníkem The Telegraph požádáni o vyjádření, se na pořadí kandidátů neshodli. Někteří dokonce označili za vítěze Gordona Browna. (telegraph.co.uk)

Srovnatelné výkony všech tří kandidátů logicky nemohly vést k výrazným změnám ve volebních preferencích stran, které se pohybovaly stále na stejné úrovni. Během poslední debaty zaměřené na ekonomiku nedošlo k zásadním zvrátům. Nick Clegg opět nedokázal navázat na přesvědčivé vítězství z první debaty. Gordon Brown zvolil velmi negativní styl, více se zaměřil na kritizování protikandidátů než na prezentování politik své strany v dobrém světle. Tímto přístupem nemohl u diváků získat příliš obdivu. David Cameron se stále držel svého sebevědomého a přesvědčivého projevu, který před blížícím se volebním dnem ocenili i diváci. (Witour, Curtis 2010) David Cameron byl označen za vítěze debaty, přičemž většina agentur označila jako druhého Nicka Clegga a jako třetího Gordona Browna. (Kellner, Twyman, Wells: 103)

Z grafů je zřetelné, že pouze premiérová debata vedla k viditelným proměnám stranických preferencí, ve kterých si značně polepšili liberální

demokraté. Po druhé a třetí debatě již nedocházelo u stranických preferencí k výrazným zvrátům a až do voleb se hodnoty pohybovaly pouze s mírnými výkyvy na podobné úrovni. Dlouho se spekulovalo, zda Liberálně demokratická strana dokáže ze svého velkolepého úspěchu v první debatě vytěžit i v konečných volebních výsledcích, ale nestalo se tak. (Stratton 2010)

U všech tří grafů je patrné, že preference liberálních demokratů dosáhly po první debatě vrcholu. Poté mírně poklesly a jejich volební výsledek byl ještě o něco menší, než průzkumy předpokládaly. Zisk 23 % byl po počátečním nadšení spíše zklamáním, stále to však bylo o několik procent více, než jim odhady přisuzovaly před první debatou. Druhé místo získala Labouristická strana v čele s Gordonem Brownem. Vítězem voleb se stala Konzervativní strana a novým ministerským předsedou David Cameronem. Strana však podle předpokladů nezískala dostatečný počet hlasů k sestavení jednobarevné většinové vlády, a tak se David Cameron domluvil s Nickem Cleggem na vytvoření koaliční vlády. (Porter 2010)

Porovnáme-li tedy odhady stranických preferencí před první debatou s konečnými výsledky voleb, nedošlo k tak velkým posunům, jak bychom mohli očekávat od historicky prvních televizních debat. Na druhou stranu v případě liberálních demokratů bylo možné sledovat poměrně výrazný trend nárůstu preferencí po první předvolební debatě. Nelze však opomenout fakt, že na to mohly mít vliv i další faktory, které nejsou předmětem zkoumání této práce.

5. Televizní debaty před volbami v roce 2015

V páté kapitole se práce věnuje sérii televizních debat a dalších pořadů před volbami v roce 2015. Její struktura je totožná, jako u předchozí kapitoly, která se věnovala volebnímu roku 2010. První část se tedy zabývá formátem debat, který se od minulých voleb značně proměnil. Jedním z dílčích cílů je odpovědět na výzkumnou otázku: *Které faktory vedly k zásadní změně formátu v roce 2015?* Kapitola rovněž představuje, jak probíhala vyjednávání, která dohoda nad konečnou podobou debat předcházela. Další část je zaměřena na průběh každé z debat a poslední část opět představuje grafy stranických preferencí. Cílem je s ohledem na rok 2015 odpovědět na výzkumnou otázku: *Je možné po odvysílání debat pozorovat odlišné trendy v průzkumech volebních preferencí stran? Pokud ano o jaké trendy se konkrétně jedná?*

5.1 Formát série v roce 2015

Původně se předpokládalo, že formát, na kterém se shodli televizní provozovatelé a politické strany v roce 2010 najde uplatnění i před dalšími volbami. Během posledních pěti let však došlo na politické scéně k takovým změnám, které bylo nutné v další sérii debat reflektovat. Některým menším stranám výrazně vzrostly preference. Především šlo o stranu UKIP (United Kingdom Independence Party), která v roce 2014 vyhrála ve Velké Británii volby do Evropského parlamentu. (Bailey 2016: 222-227) Uspěla díky svému silnému euroskepticismu, který v té době v britské společnosti panoval.

V říjnu 2014 zveřejnili televizní provozovatelé BBC, ITV News, Sky News a nově i Channel 4 návrh, který zahrnoval stranu UKIP. Celkem se měly konat tři debaty. Za prvé šlo o duel mezi ministerským předsedou Davidem Cameronem a Edem Milibandem, novým předsedou Labouristické strany. Druhá debata navíc počítala s Nickem Cleggem za liberální demokraty. Ve třetí debatě by se ukázali všichni čtyři předsedové, přičemž předsedou UKIP byl Nigel Farage. (White 2015: 7) Každou z debat od sebe měly dělit dva týdny nikoliv týden, jako tomu bylo v roce 2010. Nový zákon umožňoval znát datum voleb dostatečně v předstihu, a

tak bylo možné v předstihu plánovat i termíny debat. K této změně pravděpodobně přispěl i David Cameron. Po posledních volbách se nechal slyšet, že by bylo vhodné zvážit změnu formátu, protože debaty až příliš narušovaly probíhající kampaň. (Bailey 2016: 226-228)

Po zveřejnění zmíněného návrhu začala veřejnost volat po účasti Natalie Benett, předsedkyně Zelených. Průzkumy veřejného mínění naznačovaly, že veřejnost je účasti Zelených nakloněna. Na konci roku 2014 vznikla také internetová petice, kterou podepsalo celkem 260 tisíc lidí. (Maciejowska 2016: 173-174) V lednu 2015 se David Cameron vyjádřil, že se debat nezúčastní, pokud nebudou Zelení přizváni. Řekl, že považuje za nespravedlivé, aby možnost účasti nedostala strana, která ve volbách do Evropského parlamentu porazila liberální demokracii. (White 2015: 8) Je však potřeba také zmínit, že účast Zelených přišla Cameronovi z několika důvodů vhod. Zatímco UKIP je strana, která o hlasy bojovala především s konzervativci, Zelení brali hlasy spíše labouristům a liberálními demokratům. Veřejně to nepřiznal, ale zapojení Zelených bylo pro celou Konzervativní stranu bezpochyby výhodné. (Bailey 2016: 229) Cameron byl také podezříván svým protivníkem Edem Milibandem, že se účasti v debatách snaží cíleně vyhnout. Nasvědčoval by tomu i fakt, který vedl k dlouhodobému odkládání debat v Británii. Účast pro Camerona jako stávajícího ministerského předsedu byla spíše nevýhodná, navíc nebyl jako osobnost příliš oblíbený. Neměl důvod se do debat hrnout a pravděpodobně mu to nedoporučovali ani poradci. (Walker 2015)

S formátem, který zahrnoval pouze čtyři aktéry nesouhlasily ani národní strany Skotska a Walesu. Jmenovitě šlo o SNP (Scottish National Party) v čele s Nicolou Sturgeon a Plaid Cymru v čele s Leanne Wood. V roce 2014 proběhlo ve Skotsku referendum o nezávislosti země na Spojeném království. Iniciovala ho právě strana SNP, a přestože neuspělo, vyneslo straně obrovskou popularitu. Plaid Cymru žádný vzrůst od posledních voleb nezaznamenala, ale vzhledem k zachování nestrannosti výběru, bylo vhodné nabídnout účast v debatách oběma stranám. (Bailey 2016: 230)

Ze stejného důvodu se nabízelo zahrnout i DUP (Democratic Unionist Party), nejpopulárnější stranu v Severním Irsku. O účast DUP se opět zasadil i David Cameron. BBC se však vyjádřilo, že hlavním hlediskem výběru je nestrannost

a vzhledem ke složitosti stranického systému Severního Irsku by bylo nespravedlivé zahrnout pouze DUP. (White 2015: 9) Zároveň by debaty pro zbytek britské veřejnosti postrádaly smysl, pokud by třetina předsedů reprezentovala marginální strany v Severním Irsku. (Bailey 2016: 231) Předseda DUP Nigel Dodds objasnil v parlamentu stanovisko své strany. Proti konání debat bez jeho účasti nic nenamítl, vyjádřil však zklamání nad přístupem BBC, které téma debat s politickými představiteli v Severním Irsku nekonzultovalo. (White 2015: 10)

Na základě dlouhého vyjednávání se stranami zveřejnili televizní provozovatelé 21. 3. 2015 konečný formát, který se diametrálně odlišoval od série debat v roce 2010. V jednotlivých pořadech mělo vystoupit celkem sedm předsedů stran, což odráželo odlišnou politickou situaci v zemi, jak bylo vysvětleno dříve v této kapitole. Odvysílány byly celkem čtyři přenosy. První a poslední však nelze označit jako debatu, protože během nich odpovídali předsedové stran na otázky publika a moderátorů zvlášť a vůbec se nedostali do kontaktu tváří v tvář. Oproti tomu vysílání druhé a třetí lze označit jako skutečné debaty. (Emes, Keith 2016: 235-236) Jejich formát byl zjevně inspirován pravidly pro debaty v roce 2010. Všichni účastníci dostali prostor pro úvodní a závěrečnou řeč. Otázky pokládali předem vybraní členové publika, přičemž každý z předsedů měl minutu na vyjádření svého stanoviska a poté předsedové debatovali mezi sebou. (youtube.com)

První přenos s názvem „The Battle for Number 10“ proběhl 26. 3. a odvysílaly ho televizní stanice Sky News a Channel 4. Vystoupili v něm dva kandidáti na ministerského předsedu David Cameron a Ed Miliband. Každého z nich vyzpovídal volební zpravodaj kanálu Channel 4 Jeremy Paxman. Ve druhé části odpovídali na otázky z publika, moderovala ji Key Burley, zpravodajská redaktorka Sky News. Oba kandidáti byli vyzpovíváni zvlášť a nedošlo mezi nimi k přímé debatě. (White 2015: 12)

O týden později 2. 4. odvysílala ITV debatu všech sedmi předsedů. Účastnili se jí David Cameron za Konzervativní stranu, Ed Miliband za Labouristickou stranu, Nick Clegg za Liberálně demokratickou stranu, Nigel Farage za UKIP, Natalie Bennett za Zelené, Nicola Sturgeon za SNP a Leanne Wood za Plaid Cymru. Debatu

moderovala Julie Etchingham, délka byla naplánována na 120 minut, ale vzhledem k počtu kandidátů nebyl prostor pro každého z nich příliš velký. (Walker 2015)

Dva týdny po posledním přenosu proběhla 16. 4. na BBC debata mezi předsedy pěti opozičních stran nazvaná „Challengers Debate“. Moderátorem byl zkušený politický redaktor David Dimbleby. Účastnili se jí všichni kandidáti kromě Davida Camerona a Nicka Clegga, tedy předsedů stran, které tvořily vládní koalici. (Emes, Keith 2016: 236) V kuloárech se proslýchalo, že se původně počítalo i s Nickem Cleggem, ale David Cameron ho přesvědčil, aby se debaty neúčastnil. Ed Milliband se tak dostal do situace, kdy stál proti předsedům čtyř stran, které se snažili labouristy připravit o hlasy. (Walker 2015)

Poslední přenos proběhl týden před volbami dne 30. 4. opět na BBC. Šlo o speciální verzi tradičního politického pořadu „Question Time“. Předsedové tří stran David Cameron, Ed Miliband a Nick Clegg v něm odpovídali na otázky z publika. Celý pořad moderoval David Dimbleby a kandidáti v něm vystupovali zvláště, opět tedy nešlo o debatu jako takovou. (White 2015: 12)

5.2. „The Battle for Number 10“ vysíláno Channel 4/Sky News 26. 3. 2015

V pořadu „The Battle for Number 10“ se potkali David Cameron a Ed Miliband jako kandidáti na post ministerského předsedy. Vysílán byl prostřednictvím televizních kanálů Channel 4 a Sky News ze studia v Londýně. (White 2015: 12) Sledovanost dohromady dosáhla 2,7 milionu diváků, což bylo podstatně méně než u debat v roce 2010. (Jones 2010) Samotný průběh připomínal spíše 90 minut americké show než seriózní pořad o politice.

Cameron odmítl přímou debatu se svým protikandidátem, a tak se sice objevili ve stejný večer na stejném místě, ale k přímé konfrontaci nedošlo. Každý z kandidátů vystoupil ve dvou různých částech. Jedna z nich nápadně připomínala pracovní pohovor. (Tamtéž.) Otázky v ní pokládal kandidátům Jeremy Paxman, obávaný moderátor velmi zkušený v rozhovorech s politiky. Oba kandidáti při ní působili velmi nervózně a o slovo museli s moderátorem často bojovat. Cameron v tom byl úspěšnější a v rozhovoru s Paxmanem dostal větší prostor než Miliband. Kromě otázek na politiky obou stran si Paxman připravil také palčivé otázky

zaměřené na osobnosti kandidátů. Camerona griloval při dotazech na jeho kontakty s bohatými lidmi. Miliband zase musel odpovídat, zda mu nevadí, že se o něm mluví jako o podivínovi ze severního Londýna. Později Paxman ještě přitvrdil a zmínil, že někteří lidé si při pohledu na Milibanda říkají: „*Jaká škoda, že to nebyl jeho bratr.*“ (Paxman in Shaw 2015: 32) Tím narážel na situaci, kdy se bratři David Miliband a Ed Miliband v roce 2010 utkali o post předsedy Labouristické strany a Ed o necelé dvě procenta svého bratra porazil. (Hasan 2015) Jeremy Paxman se neomezil na roli moderátora, ale naopak určoval celý směr rozhovoru a oba kandidáty velmi živě konfrontoval. (youtube.com 2015 a)

Druhá část byla zaměřena na dotazy diváků ve studiu a moderovala ji Key Burley. (White 2015: 12) Kromě vyvolávání lidí, kteří byli předem vybraní, byl vyhrazen i prostor pro reakce dalších diváků. Dotazy z publika se týkaly například plánovaných škrťů v rozpočtu či postojů kandidátů k Evropské unii. Oba politici měli také zmínit, kterých schopností si váží u svého protikandidáta. Cameron i Miliband působili v této části mnohem uvolněněji. (youtube.com 2015 a)

5.3. Debata vysílaná ITV 2. 4. 2015

Druhý pořad, který byl součástí oficiálních předvolebních televizních přenosů, vysílala televize ITV ze Salfordu. Tentokrát šlo o skutečnou debatu, ve které se utkalo všech sedm předsedů stran, kteří dostali možnost se na debatách podílet. Pro přímý přenos bylo vyhrazeno 120 minut a role moderátorky se ujala Julie Etchingham. Debatu sledovalo celkem sedm milionů diváků. (Denham 2015)

Formát, při kterém všichni předsedové reagovali na otázky diváků nejdříve svými stanovisky a poté spolu debatovali, byl v počtu sedmi zúčastněných zdlouhavý. Jednotlivá stanoviska zabrala sedmi předsedům tolik času, že samotné debatování pak tvořilo velmi malou část z celkové délky pořadu. (youtube.com 2015 b) Z toho důvodu také ve dvou hodinách vzniknul prostor pouze pro čtyři dotazy. Vztahovaly se k tématům, která v té době nejvíce rezonovala britskou společností. Konkrétně se jednalo o rozpočtový deficit, zdravotní službu NHS (National Health Service), imigraci a vzdělávání. (Phipps 2015)

Nejkontroverznějšími byly názory Nigela Farage, které v naprosté většině ostatní předsedové odmítali. V jednu chvíli zmínil například, že zdravotní systém NHS by měl sloužit pouze Britům nikoliv lidem, kteří do země přišli pouze pracovat. Natalie Bennett, předsedkyně Zelených, mu vzápětí oponovala, že právě bez zahraničních pracovníků by britský zdravotní systém nemohl vůbec fungovat. Později se Nigel Farage dopustil ještě netaktní poznámky o tom, že 60 % lidí léčených v Británii na AIDS nejsou britskými občany. (youtube.com 2015 b)

K dalším zajímavým momentům přispěla jedna z žen v publiku. Bez vyzvání se postavila a konfrontovala Davida Camerona s otázkou na válečné veterány, kteří jsou dnes na ulici. Porušila tak trend, že publikum se během britských debat nijak hlasitě neprojeví. (Phipps 2015)

5.4. Debata vysílaná BBC 16. 4. 2015

V pořadí třetí předvolební vysílání zprostředkovala televizní stanice BBC z Londýna. Jednalo se opět o regulérní debatu, trvala 90 minut a moderoval ji David Dimbleby. Televizní provozovatelé a politické strany se v tomto případě shodli na koncepci, které se účastnili pouze předsedové opozičních stran. V debatě tedy vystoupili předsedové Labouristické strany, UKIPu, SNP, Zelených a Plaid Cymru. Charakteristická byla tím, že v ní dominovaly ženy. Sledovanost dosáhla 4,3 milionu diváků. (Emes, Keith 2016: 236)

Formát vypadal stejně jako u předchozí debaty. Vzhledem k menšímu počtu účastníků stihli diváci položit celkem pět otázek i přesto, že debata byla kratší. Vybrány byly otázky týkající se deficitu rozpočtu, dostupnosti bydlení, nukleárních zbraní, imigrace a případné podoby koaliční vlády. Některé zdroje uvedli, že v nepřítomnosti stávajícího ministerského předsedy, debata v některých chvílích připomínala začátek povolebních vyjednávání. (Mason, Perraudin 2015)

Výměna mezi Edem Milibandem a Nicolou Sturgeon se následně stala nejdiskutovanější v médiích. Sturgeon nabídla Milibandovi, aby se společně po volbách spojili proti konzervativcům a vytvořili vládní koalici. Miliband však Sturgeon ujistil, že nabídku odmítá, protože nepomůže do vlády straně, která si přeje rozdělení země. (Agnev 2015)

K nejzajímavějším momentům debaty patřil ten, kdy Nigel Farage z reakcí publika usoudil, že není na jeho straně a osočil BBC, že do studia záměrně pozvala levicově zaměřené diváky. Moderátor David Dimbleby ho však přerušil a ujistil, že publikum je vybráno nezávislou agenturou tak, aby reprezentovalo všechny strany. Následoval bouřlivý potlesk diváků, po kterém si Farage neodpustil poznámku, že to pravé publikum sedí doma u televizních obrazovek. Ed Miliband poznamenal, že vystupovat proti publiku nikdy není dobrý nápad. (youtube.com 2015 c)

5.5. „Questions Time“ BBC 30. 4. 2015

Posledním pořadem zařazeným mezi oficiální předvolební vysílání se stal speciální díl „Questions Time“. Vysílán byl přesně týden před volebním dnem televizním kanálem BBC z Leedsu. Celý program trval 90 minut, moderoval ho David Dimbleby a sledovanost dosáhla 4,3 milionu diváků, tedy stejně jako u poslední debaty. V pořadu vystoupili předsedové tří stran, konkrétně se jednalo o Davida Camerona, Eda Milibanda a Nicka Clegga. (Plunkett 2015)

Pro každého z předsedů byla v přímém přenosu vyhrazena půlhodina, kdy odpovídali na otázky z publika případně doplňovací otázky moderátora Davida Dimblebyho. Nejednalo se tedy o debatu mezi předsedy, protože každý z nich vystupoval na pódiu zvlášť. Formát byl však záměrně uzpůsoben tak, aby se do diskuze co nejvíce mohlo zapojovat publikum ve studiu. Některé otázky byly vybrány předem a průběžně byli vyvoláváni i diváci, kteří si přáli zapojit své reakce. (bbc.com; youtube.com d)

Během takto koncipovaného programu diváci stihli položit velké množství otázek na různá témata. Celý přenos působil poněkud živějším dojmem než zdouhavé debaty. Cameron působil ze všech tří předsedů jako nejvíce sebevědomý. Do studia si s sebou přinesl i žertovný dopis, který obdržel od jednoho z ministrů bývalé Labouristické vlády, když nastupoval do funkce premiéra. Stálo na něm: „*Obávám se, že v pokladně nezbyli žádné peníze.*“ (Byrne 2015) Publiku ani Cameronovi však vtipný nepřipadal, zesměšňoval situaci, kdy se

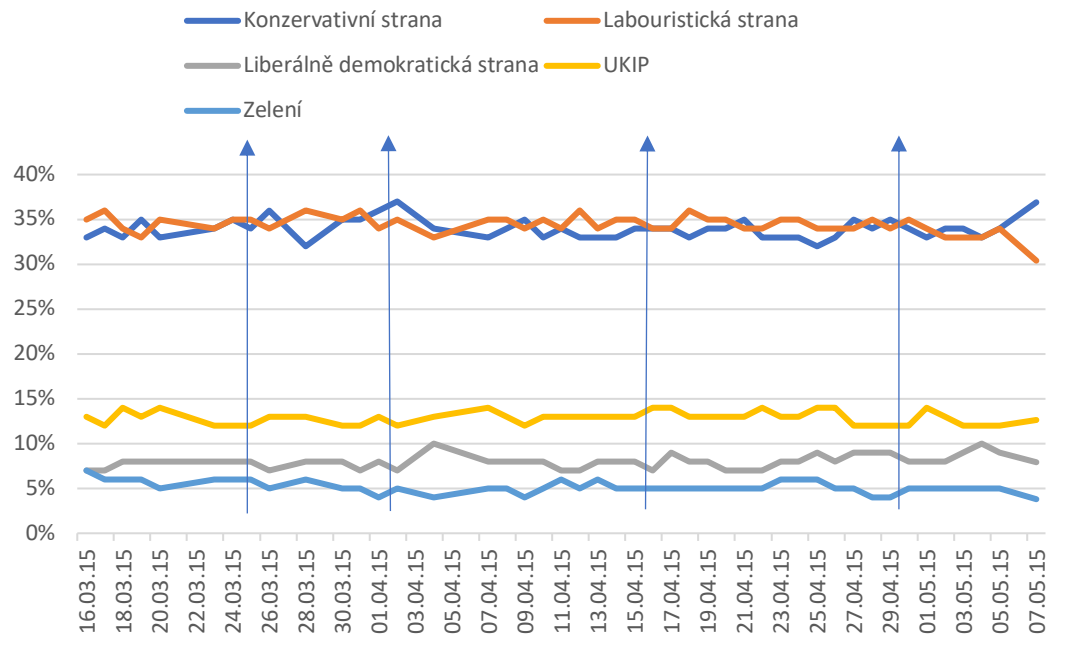
země ocitla vinou mezinárodní finanční krize ale i špatných rozhodnutí Labouristické vlády ve velkém rozpočtovém deficitu. Ed Miliband byl následně diváky hojně atakován otázkami na utrácení poslední Labouristické vlády. Nick Clegg byl před diváky nervózní, jejich dotazy totiž často směřovali na sliby, které jako koaliční partner nedokázal splnit. (Freedland 2015)

5.6. Grafy volebních preferencí stran před volbami v roce 2015

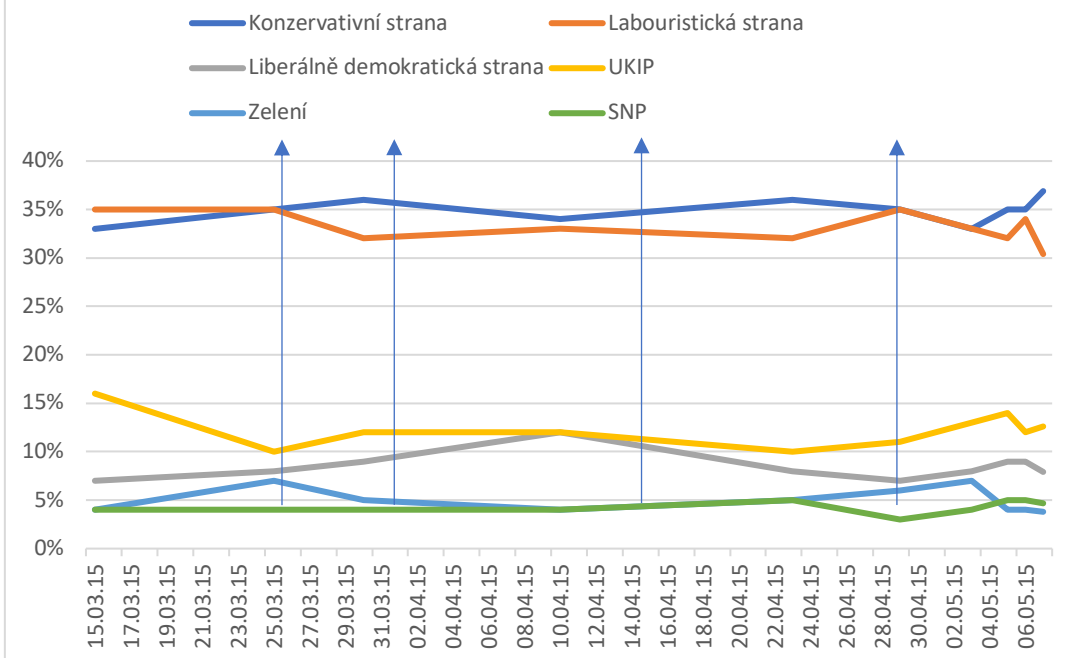
Předtím, než budou analyzovány grafy stranických preferencí stran, je vhodné vysvětlit další změnu, která ovlivnila volby v roce 2015. Kromě změny v politickém prostředí, se jednalo také o změnu v prostředí mediálním. Naplno propukla éra nových médií. Sociální sítě proměnily způsob, jakým lidé získávali informace, což mělo nevyhnutelný dopad na podobu předvolebních kampaní. Kromě toho se sociálními sítěmi přišly také nové možnosti, jak volby zkoumat. V roce 2014 proběhlo referendum o nezávislosti Skotska. Následně se zjistilo, že právě sociální sítě, a z nich především Twitter, měly nezanedbatelný vliv na to, jak se lidé rozhodovali. Během voleb v roce 2015 byly používány nové typy průzkumů, které kupříkladu zpracovávaly příspěvky na sociálních sítích, a obohatily tak tradiční způsoby, kterými se dosud zkoumalo veřejné mínění. (Ginnis, Miller 2016: 315-317)

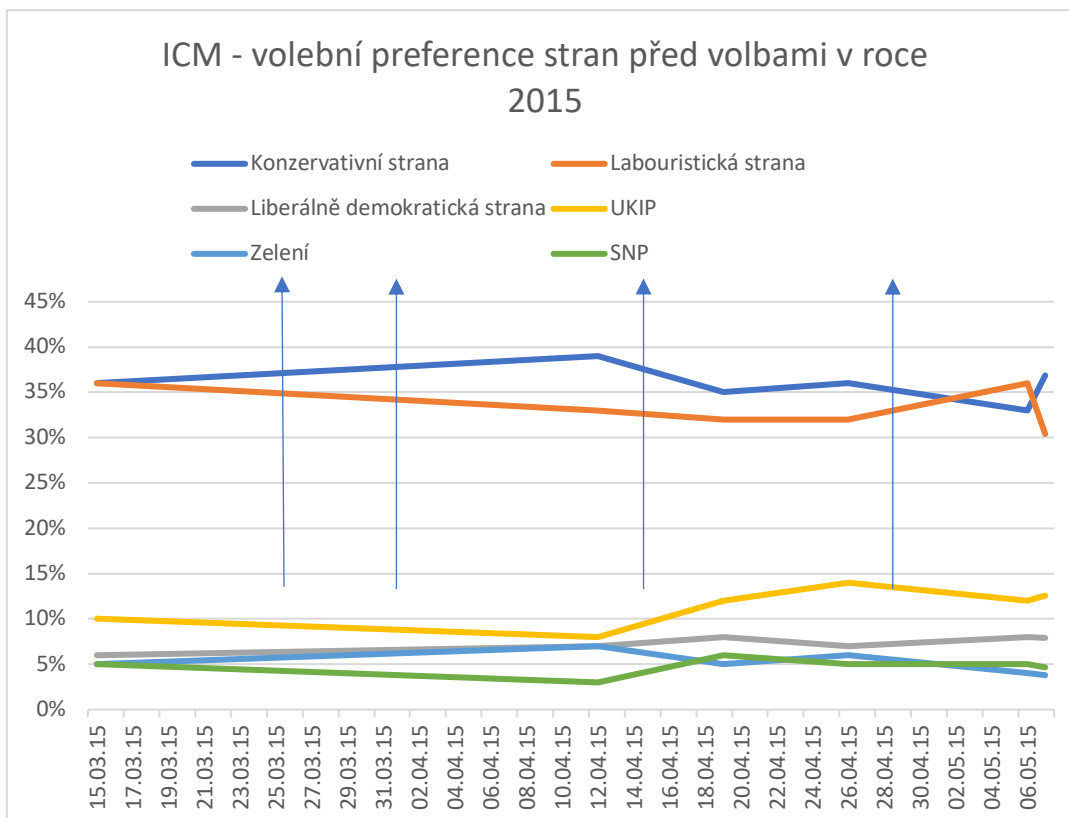
K vytvoření grafů jsou stejně jako v předchozí kapitole použity průzkumy veřejného mínění od společností YouGov, ComRes a ICM. YouGov jako jediná používá pouze online dotazování a její průzkumy jsou stále pod záštitou deníku The Sun. (yougov.co.uk) Agentura ComRes použila pouze v prvním průzkumu metodu online, v dalších zjišťovala odpovědi pomocí telefonického dotazování. Průzkumy ComRes jsou stále vytvářeny převážně pro televizní kanál ITV a deník Independent, některé z nich byly určeny pro deník Daily Mail. (comres.co.uk) Agentura ICM se stále spoléhá na telefonické dotazování a její průzkumy zaštiťuje deník The Guardian. (icmunlimited.com)

YouGov - volební preference stran před volbami v roce 2015

ComRes - volební preference stran před volbami v roce 2015

Pro znázornění stejného časového období u všech tří grafů je počátek zasazen kolem data 15. 3. 2015, což byl první dostupný údaj před prvním televizním přenosem u ICM. Posledním údajem je opět celkový volební výsledek, aby bylo možné posoudit, zda byly odhady u jednotlivých agentur správné, případně jak moc se lišily. U každého z grafů jsou šipkou vyznačena místa, kdy proběhly televizní debaty nebo jiné pořady, aby bylo možné posoudit, zda je možné po jejich odvysílání pozorovat nějaké trendy. Vzhledem k většímu časovému rozpětí mezi jednotlivými pořady v porovnání s rokem 2010 je do grafu zahrnuto období přibližně sedmi týdnů. Grafy jsou opět založeny na různém počtu údajů, a proto vypadá každý jinak. Do grafu agentury YouGov jsou zapsány údaje ze 45 dní. V grafu ComRes jsou zaneseny údaje z 10 dní, které bylo možné v archivech agentury pro zkoumané období dohledat. ICM vychází opět z nejmenšího počtu údajů, pro dané období byly dostupné údaje pouze z pěti průzkumů volebních preferencí, přičemž poslední čísla jsou šestým údajem a znázorňují konečný volební výsledek. V předchozí kapitole však byla agentura ICM ve svých odhadech nejpřesnější, a proto je zařazena i tentokrát.

Oproti minulé kapitole jsou v grafech volebních preferencí zahrnuty tři nové strany. Navíc jsou znázorněny údaje pro strany UKIP, Zelené a ve dvou grafech je uvedena i SNP. V průzkumech YouGov byla data pro SNP sečtena dohromady s daty Plaid Cymru, proto nejsou v grafu uvedena. Volební preference Plaid Cymru nejsou uvedeny v žádném z grafů, protože se pohybovaly pouze kolem jednoho procenta.

Před volbami v roce 2015 volební preference stran opět předvíдалy těsný volební výsledek. Dvě největší strany se u všech grafů pohybovaly kolem 35 %. Třetí místo nově obsadila euroskeptická strana UKIP, jejíž preference ukazovaly kolem 13 %. Liberální demokraté se propadli na čtvrté místo, přičemž ve sledovaném období se drželi většinou pod hranicí 10 %. Zelení i SNP drželi hodnoty kolem pěti procent. Nutno podotknout, že po celé sledované období není možné pozorovat nějaké výrazné trendy, které by byly patrné ze všech tří grafů, jako tomu bylo po první debatě v roce 2010. Strany se s mírnými výkyvy drží svých pozic až k volebnímu dni.

V prvním volebním klání vystoupili 26. 3. kandidáti na ministerského předsedu David Cameron a Ed Miliband. Po této události lze ze všech grafů vyčíst slabý nárůst Konzervativní strany, a naopak slabý pokles Labouristické strany. Jedná se však o rozdíl jen několik jednotek procent. Je možné, že právě vysílání mělo na tuto malou změnu vliv, ale při zvážení statistických chyb by bylo příliš ambiciózní považovat to za fakt. Cameron byl sice označen například průzkumem ICM za vítěze debaty, ale s pouze těsným náskokem. Získal 54 %, zatímco Miliband získal 46 %. V médiích se spíše psalo o vyrovnaných výkonech obou kandidátů. (Jones 2015) K malému náskoku Camerona mohla přispět část, kdy kandidáty zpovídal Jeremy Packman. Oba kandidáti při tomto rozhovoru působili nervózně. Cameron si však u moderátora získal větší autoritu a následně dostal i větší prostor k vyjadřování. (Shaw 2015: 32)

Druhá v pořadí byla dlouho očekávaná debata sedmi předsedů stran. Diváci ji mohli na televizních obrazovkách spatřit 2. 4. Jednalo se o první oficiální předvolební debatu, které se účastnili zároveň předsedové velkých i malých stran. Různé agentury, které po debatě zjišťovaly, koho považují diváci za vítěze, zveřejnili poměrně rozdílné výsledky. Deník Guardian proto data zprůměroval.

Cameron a Miliband získali oba 22 %, za nimi se však těsně umístili Nigel Farage s 21 % a Nicola Sturgeon s 20 %. S ohledem na popularitu, která plyne předsedům velkých stran z jejich pozice, lze mluvit o velkém úspěchu pro UKIP a SNP. (Phipps 2015) U Nicole Sturgeon takový úspěch nikdo neočekával, o to pozitivnější ohlasy však přinesl celé straně. V dílčí analýze příspěvků na Twitteru se stala jednoznačnou vítězkou debaty. (Emes, Keith 2016: 241) O to překvapující je pak zjištění, že debata neměla žádný vliv na změny ve volebních preferencích stran. Z grafů zkrátka nelze sledovat jakýkoliv trend, který by po tomto datu následoval, dokonce ani SNP nezaznamenala žádné změny.

Debata předsedů opozičních stran se odehrála 16. 4. a z účastníků předchozí debaty v ní chyběli pouze David Cameron a Nick Clegg. V médiích by zveřejňován pouze průzkum od agentury Survation pro deník Daily Mirror. Vítězem v něm byl Ed Miliband s 35 %, s malými odstupy následovala Nicola Sturgeon a Nigel Farage. Ten získal poměrně vysoké hodnocení 27 % i přes fakt, že osočil BBC a publikum ve studiu z viditelně levicového zaměření. (bbc.com) Analýzy příspěvků na Twitteru potvrdily, že tento moment byl diváky u televizních obrazovek vnímán jako nejvíce negativní z celé debaty. (Emes, Keith 2016: 240) V grafech stranických preferencí však není patrná výrazná změna, která by mohla být způsobena průběhem debaty.

Speciální díl „Question Time“ byl vysílán televizní stanicí BBC přesně týden před volbami 30. 4. Vystupovali v něm ministerský předseda David Cameron, Ed Miliband a Nick Clegg. V průzkumu agentury ICM byl za vítěze debaty označen Cameron, který získal 44 %, Ed Miliband byl na druhém místě s 38 %. V grafech je jediným společným trendem po této debatě mírný pokles u Konzervativní strany. Opět se však jedná o rozdíl v několika jednotkách procent, který mohl být způsoben pouze statistickou chybou. (Freedland 2015)

Na základě použitých průzkumů veřejného mínění lze tvrdit, že na rozdíl od roku 2010 ani jedna z debat nijak výrazně neovlivnila změnu v trendu volebních preferencí. Zde je však nutné zmínit důležitý fakt. Na úplném konci grafů můžeme zaznamenat jednu společnou vlastnost. Všechny použité výzkumné agentury se zmýlily v předpovědi konečných volebních výsledků. Nejvýraznější rozdíl byl vidět u dvou největších stran, jejichž odhady byly po celou dobu kampaně velmi těsné.

Výsledky Konzervativní strany byly u všech podhodnocené, zatímco výsledky Labouristické strany byly nadhodnocené. To způsobilo, že ve volebních výsledcích obě strany dělilo 6,5 %. Do poslední chvíle se tedy vážně počítalo s možností koaliční vlády, avšak Konzervativní strana tímto rozdílem získala potřebnou většinu. (Cowling 2015)

Celé situace si všimla britská média i organizace British Polling Council, která hlídá relevantnost průzkumů. Začalo se spekulovat, že průzkumy se takto mohly mýlit celou dobu. Nejenom, že tato data mají vliv na to, jakým způsobem je vedena kampaň, mohou však taky ovlivnit konečné rozhodnutí voličů. Byla proto vytvořena nezávislá komise, která měla za úkol vyšetřit, co k takovému zmatení vedlo. (britishpollingcouncil.org) Komise došla k závěru, že špatné odhady byly primárně způsobeny nereprezentativními vzorky voličské populace. Příznivci Labouristické strany byli systematicky nadhodnoceni, zatímco příznivci Konzervativní strany byli podhodnoceni. V malé míře se na zmatení podílely ještě dva fakty. Část voličů Labouristické strany se k volbám nakonec nedostavila a část nerozhodnutých se na poslední chvíli rozhodla volit Konzervativní stranu. Těmto příčinám však komise přikládá pouze malé zavinění na celkově špatných odhadech. V závěru také zmiňuje několik doporučení, která by všechny agentury měly zvážit, aby se podobná situace již neopakovala. (Strugis et al. 2016: 69-79)

Výsledky voleb byly tedy do jisté míry pro všechny překvapivé. Vítězem se stala Konzervativní strana, která získala necelých 37 %. Stačilo to, aby mohla vládnout sama, ministerským předsedou se opět stal David Cameron. Na druhém místě byla Labouristická strana, která získala mírně přes 30 %. Strana UKIP se umístila jako třetí, získala více než 12 %, avšak kvůli efektům britského volebního systému, obdržela jediný mandát. (bbc.com) Zklamáním byly výsledky pro Liberálně demokratickou stranu, která získala necelých osm procent. Již před začátkem volební kampaně se potýkala s nepopularitou. Plynula především z toho, že strana nebyla jako koaliční partner schopná splnit své závazky vůči voličům, kteří se rozhodli dát hlas raději někomu jinému. (Freedland 2015) Skotská strana SNP získala 4,7 %, ale vzhledem k rozložení jejích voličů, obdržela třetí největší počet mandátů. (bbc.com)

6. Srovnání televizních debat v roce 2010 a 2015

Cílem této kapitoly je na základě srovnání obou sérií debat a politických pořadů odpovědět na výzkumnou otázku: *Jak se vzájemně lišily série televizních debat v roce 2010 a 2015?* V první podkapitole je jsou vysvětleny rozdíly mezi jednotlivými sériemi debat. Pro lepší přehlednost jsou pod textem umístěny tabulky, ze kterých jsou základní rozdíly ve formátu patrné.

6.1. Srovnání formátu

Podoba debat v roce 2010 a v roce 2015 byla natolik odlišná, že je téměř nemožné v nich najít něco společného. Zatímco v roce 2010 šlo o sérii tří debat, kterých se účastnili předsedové tří největších stran a debaty byly vysílány třemi různými televizními kanály, v roce 2015 bylo všechno mnohem složitější. Vyjednávání o tom, kteří předsedové stran se zúčastní zabralo takové množství času, že ještě měsíc před prvním televizním přenosem, nebylo nic dohodnuto. Stranám jako například UKIP či SNP od posledních parlamentních voleb výrazně vzrostla popularita. Tuto změnu v politických náladách společnosti bylo nutné promítnout i do samotných debat. Zároveň bylo nutné dodržet nestranný přístup, a tak vznikly otazníky nad účastí dalších stran, které měly zájem se na debatách podílet. Nakonec proběhly v roce 2015 čtyři televizní přenosy. Zúčastnilo se jich celkem sedm stran oproti původním třem z roku 2010. (Bailey 2016: 221-226)

V roce 2010 proběhly debaty dle předem stanovených pravidel, na kterých se dohodli televizní provozovatelé a politické strany. Oproti tomu v roce 2015 neexistoval žádný propracovaný formát společný pro všechny debaty. Každé vysílání vypadalo jinak a v každém vystupoval jiný počet kandidátů. Dva z přenosů dokonce není možné označit za debaty v pravém slova smyslu. Jejich účastníci se nedostali do přímé konfrontace, ale každý zvlášť odpovídal na otázky publika či moderátora. Šlo o pořady „The Battle for Number 10“ a „Question time“. (Walker 2015) Pro odlišení od klasických debat jsou v tabulce tyto dva pořady označeny jako interview. Očekávaný duel Davida Camerona a Eda Milibanda, kterého se údajně Cameron tolik obával, tedy nakonec ani neproběhl. Oba kandidáti měly možnost se konfrontovat pouze v debatě všech sedmi stran. (Murphy 2016: 256)

Pořady vysílané 2. 4. na ITV a 16. 4. BBC je naopak možné jako debaty bez problému označit. Z jejich podoby je vidět, že se televizní provozovatelé inspirovali pravidly, která byla společná všem třem debatám v roce 2010. Odlišný však byl počet předsedů, kteří v debatách vystoupili. Debata na ITV byla jediná, kde se utkali předsedové všech sedmi pozvaných stran. Ve druhé debatě na BBC vystoupilo pět předsedů zastupujících opoziční strany. (White 2015: 12) S větším počtem zúčastněných a aplikovanými pravidly z roku 2010 však debaty působily v některých chvílích příliš zdlouhavě. Diváci stihly během celého přenosu položit pouze několik otázek a na samotnou debatu zbylo poměrně málo času.

Dalším rozdílem bylo, že každá z debat v roce 2010 měla předem domluvené tematické zaměření. V roce 2015 nebylo pro žádný z pořadů vyhrazeno konkrétní téma. Otázky sice většinou vybíraly pověřené televizní stanice předem, ale nevyhnuly se tomu, že téměř v každé z debat se opakovala stejná témata. Vzhledem k tomu, že si předsedové stran předem připravují odpovědi na otázky, které očekávají, mohl mít divák po několika vysíláních pocit, že stejné fráze slyší už poněkolkáté.

V roce 2010 i 2015 vysílání předvolebních televizních debat zprostředkovaly televizní stanice ITV, BBC a Sky News. V roce 2015 vyjádřil zájem podílet se na debatách i televizní kanál Channel 4, který se spolu se Sky News vysílal paralelně „The Battle for Number 10“. (Bailey 2015: 226) Veřejnoprávní televize BBC tentokrát dostala právo vysílat dva z přenosů a sice „Challengers Debate“ a speciální verzi „Question time“, přičemž oba pořady moderoval David Dimbleby. Ten si také jako jediný moderování těchto debat zopakoval, ostatní moderátoři z roku 2015 se na této události podíleli poprvé. (White 2015: 12)

Série televizních debat ve Velké Británii v roce 2010					
	<i>Vysíláno:</i>	<i>Moderátor:</i>	<i>Délka:</i>	<i>Strany:</i>	<i>Sledovanost:</i>
Debata 15. 4. (domácí politika)	ITV	Alastair Stewart	90 minut	Konzervativní, Labouristická, Liberálně dem.	9,4 milionu
Debata 22. 4. (zahraniční politika)	Sky News	Adam Boulton	90 minut	Konzervativní, Labouristická, Liberálně dem.	4,1 milionu
Debata 29. 4. (ekonomika)	BBC	David Dimbleby	90 minut	Konzervativní, Labouristická, Liberálně dem.	8,4 milionu

Série televizních debat ve Velké Británii v roce 2015					
	<i>Vysíláno:</i>	<i>Moderátor:</i>	<i>Délka:</i>	<i>Strany:</i>	<i>Sledovanost:</i>
Interview 26. 3.	Channel4 SkyNews	Jeremy Packman, Key Burley	90 minut	Konzervativní, Labouristická	2,7 milionu
Debata 2. 4.	ITV	Julie Etchingham	120 minut	Konzervativní, Labouristická, Liberálně dem, UKIP, SNP, Zelení, Plaid Cymru	7 milionu
Debata 16. 4.	BBC	David Dimbleby	90 minut	Konzervativní, Labouristická, Liberálně dem.	4,3 milionu
Interview 30. 4.	BBC	David Dimbleby	90 minut	Konzervativní, Labouristická, Liberálně dem.	4,3 milionu

Závěr

Televizní debaty předsedů stran si ve Velké Británii získaly své místo až roce 2010. Bylo to celých padesát let poté, kdy proběhla jejich premiéra ve Spojených státech. Pro diváky se staly zajímavou a poměrně sledovanou součástí předvolební kampaně. Záměrem této bakalářské práce bylo představit okolnosti tohoto dlouho opomíjeného institutu v prostředí Velké Británie. Teoretická část práce se zaměřila nejprve na koncept tří věků politické komunikace, ve kterém byla napříč vývojem vyzdvihnuta role televize. Pro lepší pochopení politické komunikace v prostředí Velké Británie byl prostor věnován i charakteristice mediálního systému. Opět byl kladen největší důraz na televizní vysílání, kde bylo zmíněno výjimečné postavení vysílání veřejné služby.

V praktické části práce hledala odpovědi na stanovené výzkumné otázky, které byly celkem čtyři. Třetí kapitola se věnovala diskuzi o televizních debatách před jejich zavedením a jejím cílem bylo zjistit: *„Co způsobilo, že v tak rozvinuté demokracii, jakou je Velká Británie, proběhla první televizní debata kandidátů na premiéra až v roce 2010?“* Nejprve bylo analyzováno, co vedlo jednotlivé politiky k odmítání debat. Práce došla k závěru, že jednou z obecných příčin dlouholetého odkládání televizních debat byl stranický systém Velké Británie. Je totiž založen na dominanci dvou stran, stačilo tedy, aby jeden z předsedů odmítnul účast a debaty se nekonaly. Ve většině případů byla účast v televizních debatách výhodná jen pro jednoho z kandidátů, ten druhý ji tedy raději odmítnul. V kapitole byly odhaleny dva faktory, které opakovaně vedly k odmítání účasti. Jedním byla pozice ministerského předsedy, která kandidátovi poskytovala určitou institucionální nadřazenost, o kterou by na rovném poli televizní debaty přišel. Druhým faktorem bylo postavení favorita voleb. V televizních debatách lze málo získat, ale hodně ztratit, tudíž pro favorita bylo zbytečně riskantní výzvu k debatování přijmout.

V roce 2010 však ani jeden z těchto faktorů plně nefungoval, a nastaly tak ideální podmínky pro premiéru televizních debat. Konzervativci sice byli ve volebních odhadech v mírném vedení, ale David Cameron se debat dříve hlasitě zastával, jejich odmítnutí by ho tak mohlo poškodit. Stávající ministerský předseda Gordon Brown byl u veřejnosti velmi neoblíbený. Průzkumy ukazovaly na prohru

Labouristické strany, účast tedy přijal, protože neměl co ztratit. Vysílání historicky prvních televizních debat kandidátů na premiéra již nestálo nic v cestě.

Ve čtvrté kapitole práce zkoumala televizní debaty v roce 2010 a v páté kapitole televizní debaty, které se uskutečnily v roce 2015. Obě kapitoly byly koncipovány stejně, aby bylo možné srovnat a posoudit vývoj mezi lety 2010 a 2015. V pořadí druhá výzkumná otázka zněla: „*Které faktory vedly k zásadním změnám ve formátu debat v roce 2015?*“ Následně bylo zjištěno, že ke změnám ve formátu vedla především odlišná politická situace v zemi. S šířícím se euroskepticismem v zemi stoupala popularita strany UKIP a po referendu o nezávislosti Skotska byla stále populárnější i Skotská národní strana SNP. Pro menší strany byla účast v debatách výhodou, a tak logicky vyjádřily zájem o účast. Formát v roce 2015 byl bezpochyby přizpůsoben také faktu, že David Cameron se systematicky vyhýbal přímé konfrontaci se svým protivníkem a předsedou Labouristické strany Edem Milibandem.

Ke kterým změnám pak konkrétně došlo je možné zjistit z odpovědi na výzkumnou otázku: „*Jak se vzájemně lišily série televizních debat v roce 2010 a 2015?*“ V roce 2010 byl nastaven jednoduchý formát tří debat, kde vystoupili tři předsedové na třech různých televizních kanálech. Vystupovali v nich předsedové Konzervativní, Labouristické a Liberálně demokratické strany. V roce 2015 přibyli navíc lídři stran UKIP, SNP, Plaid Cymru a Zelených. V čele tří z těchto stran stály ženy, a tak byly debaty v roce 2015 obohaceny i o ženský faktor. Další změnou je, že v roce 2015 byly odvysílány celkem čtyři oficiální přenosy, avšak pouze dva bylo možné označit za debaty lídrů. V jednom z nich se utkalo všech sedm předsedů stran a ve druhém pět předsedů opozičních stran. Ve dvou pořadech jednotliví politici vystupovali odděleně a po celou dobu se nedostali do přímé konfrontace. S ohledem na sledovanost pak byly populárnější debaty v roce 2010. Na vysílání se také nově začal podílet televizní kanál Channel 4. Bylo tedy odhaleno, že debaty v roce 2015 se oproti roku 2010 proměnily opravdu razantním způsobem.

Dále se práce zabývala otázkou: „Je možné po odvysílání debat pozorovat odlišné trendy v průzkumech volebních preferencí stran? Pokud ano o jaké trendy se jedná?“ Bylo zjištěno, že většina odvysílaných debat preference stran nijak neovlivnila. Výjimkou však byla první debata v roce 2010. Triumfoval v ní Nick

Clegg a po jejím odvysílání stoupaly preference liberálních demokratů u všech grafů strmě vzhůru. Liberálně demokratická strana nedokázala tento trend udržet až do volebního dne, i přesto však získala o několik procentních bodů více, než ji bylo odhadováno před vysíláním první debaty.

Ve druhé sérii debat v roce 2015 nebyl žádný podobný trend zaznamenán, přesto však práce došla k zajímavému zjištění. U grafů všech tří agentur se poměrně výrazně lišily odhadované preference stran a konečné výsledky. V rámci celého sledovaného období se strany pohybovaly ve velmi těsném odstupu a během předvolební kampaně se často hovořilo o sestavování koaliční vlády. Konzervativní strana však porazila Labouristickou stranu o necelých sedm procent, což stačilo na vytvoření jednobarevné většinové vlády. Následně byla vytvořena nezávislá komise, jejíž úkolem bylo zjistit, co zapříčinilo špatné odhady. Komise označila jako hlavní důvod, že agentury využívaly pro své průzkumy nereprezentativní vzorky populace. Práce se v některých částech opírala o data, která byla z těchto průzkumů převzata. Především část, která hodnotila vliv televizních debat na preference voličů v roce 2015, je tedy nutné brát s rezervou.

Literatury zaměřené konkrétně na televizní debaty v kontextu Británie není mnoho, ale pro účely této práce byla dostačující. Důvodem pravděpodobně je, že předvolební debaty kandidátů zde zatím nemají dlouhého trvání. Mnoho zdrojů se věnuje Spojeným státům, kde naopak mají debaty dlouhou tradici, ovšem s literaturou zaměřenou na kontext odlišného politického systému je nutné zacházet opatrně. Vhodnými a užitečnými zdroji pro tuto práci byly také záznamy jednotlivých televizních debat.

Jedním z dílčích cílů práce bylo zjistit, zda televizní debaty vedly ke změnám v preferencích voličů. Jinými slovy, zda televizní debaty dokázaly voliče přesvědčit, aby dali svůj hlas jinému kandidátovi. Nejprve je potřeba zmínit, že rozhodnutí voličů ovlivňuje mnoho různých faktorů. Pro spolehlivé odhalení příčin, které voliče pobídly ke změně názoru, by tak bylo potřebné zkoumat více různých aspektů. Hlavním tématem této práce byly televizní debaty kandidátů v Británii. Pro rozšíření poznatků o jejich vývoji by bylo vhodné analyzovat poslední sérii debat, která proběhla před volbami v roce 2017. Ta do práce nebyla zařazena především z důvodu rozsahu. Dále by bylo vhodné v britském prostředí analyzovat

v jakých dalších směrech debaty působí na voliče. Například za mají vliv na větší zájem voličů o politiku, případně zda se tento efekt liší u různých věkových kategorií. Téma televizních debat ve Velké Británii stále patří mezi ty méně probádané, nabízí se tedy mnoho směrů, kterými by bylo možné výzkum rozšířit.

Literatura

Bailey, Ric. 2011. „What Took So Long? The Late Arrival of TV Debates in the UK General Election of 2010.“ Pp. 7 in Dominic Wring, Roger Mortimore, Simon Atkinson (eds.) *Political Communication in Britain: The Leader Debates, the Campaign and the Media in the 2010 General Election*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Bailey, Ric. 2016. „Election Debates: The Less Than Smooth Path to TV's Big Campaign Events.“ Pp. 221 in Dominic Wring, Roger Mortimore, Simon Atkinson (eds.) *Political Communication in Britain: Polling, Campaigning and Media in the 2015 General Election*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Blumler, Jay. Michael Gurevitch. 2001. *The Crisis of Public Communication*. London: Routledge.

Blumler, Jay, Dennis Kavanagh. 1999. „The Third Age of Political Communication: Influences and Features.“ *Political Communication*. 16 (3): 209-230.

Boulton, Adam, Tom D. C. Roberts. 2011. „The Election Debates: Sky News Perspective on their Genesis and Impact on Media Coverage.“ Pp. 22 in Dominic Wring, Roger Mortimore , Simon Atkinson (eds.) *Political Communication in Britain: The Leader Debates, the Campaign and the Media in the 2010 General Election*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Coleman, Stephen. 2010. „Meaningful Political Debate in the Age of the Soundbite.“ Pp. 1 in Stephen Coleman (ed.). *Televised Election Debates: International Perspectives*. Houndmills: Palgrave Macmillan.

Curran, James, Jean Seaton. 2005. *POWER WITHOUT RESPONSIBILITY: The press, broadcasting, and new media in Britain*. London: Routledge.

Emes, Claire, Josh Keith. 2016. „The Election Debates in 2015: The View from the Living Room.“ Pp. 235 in Dominic Wring, Roger Mortimore, Simon

Atkinson (eds.) *Political Communication in Britain: Polling, Campaigning and Media in the 2015 General Election*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Ginnis, Steven, Carl Miller. 2016. Pp. 315 „#GE2015: The General Election on Twitter.“ Pp. 315 in Dominic Wring, Roger Mortimore, Simon Atkinson (eds.) *Political Communication in Britain: Polling, Campaigning and Media in the 2015 General Election*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Hallin, Daniel C., Paolo Mancini. 2008. *Systémy médií v postmoderním světě*. Praha: Portál.

Hawkins, Anrew, Caroline Lawes. 2011. „The Polls, The Media and Voters: The Leader Debates.“ Pp. 56 in Dominic Wring, Roger Mortimore, Simon Atkinson (eds.) *Political Communication in Britain: The Leader Debates, the Campaign and the Media in the 2010 General Election*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Hendl, Jan. 2016. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál.

Humphreys, Peter. 2009. „Media Freedom and Pluralism in the United Kingdom (UK)“ Pp. 197 in Andrea Czepek, Melanie Hellwig, Eva Nowak (eds.). *Press Freedom and pluralism in Europe: Concepts and Conditions*. Chicago: Intellect Books.

Hurtíková, Hana. 2016. *Framing televizního zpravodajství a jeho účinek na formování politických postojů veřejnosti*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.

Kellner, Peter, Joe Twyman, Anthony Wells. 2011. „Polling Voting Intentions.“ Pp. 94 in Dominic Wring, Roger Mortimore, Simon Atkinson (eds.) *Political Communication in Britain: The Leader Debates, the Campaign and the Media in the 2010 General Election*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Křeček, Jan. 2013. *POLITICKÁ KOMUNIKACE: Od res publica po public relations*. Praha: Grada Publishing, a.s.

Lilleker, Darren. 2006. *Key Concepts in Political Communication*. London: SAGE Publications.

Maciejowska, Judy. 2016. „For the Common Good: The Green Party’s 2015 General Election Campaign.” Pp. 169 in Dominic Wring, Roger Mortimore, Simon Atkinson (eds.) *Political Communication in Britain: Polling, Campaigning and Media in the 2015 General Election*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

McNair, Brian. 1995. *An Introduction to Political Communication*. London: Routledge.

Mitchell, Austin. 2000. „The Great British Exception.” Pp. 104 in Stephen Coleman (ed.). *Televised Election Debates: International Perspectives*. Houndmills: Palgrave Macmillan.

Murphy, Joe. 2016. „Reporting the Election.” Pp. 249. in Dominic Wring, Roger Mortimore and Simon Atkinson (eds.) *Political Communication in Britain: Polling, Campaigning and Media in the 2015 General Election*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Prior, Marcus. 2007. *Post-Broadcast Democracy: How Media Choice Increases Inequality in Political Involvement and Polarizes Elections*. Cambridge: Cambridge University Press.

Sturgis, Patrick, Nick Baker, Mario Callegaro, Stephen Fisher, Jane Green, Will Jennings, Jouni Kuha, Ben Lauderdale, Patten Smith. 2016. *Report of the Inquiry into the 2015 British general election opinion polls*. London: Market Research Society and British Polling Council.

Říchová, Blanka, Jan Jiráček. 2000. *Politická komunikace a média*. Praha: Nakladatelství Karolinum.

Tunstall, Jeremy. 2004. „The United Kingdom.“ Pp. 262 in Mary Kelly, Gianpetro Mazzoleni, Denis McQuail (eds.). *The Media in Europe*. London: SAGE Publications.

Wring, Dominic, Stephen Ward. 2010. „The Media and the 2010 Campaign: the Television Election?“ *Parliamentary Affairs*. 64 (4): 802-817.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

Aagaard, Peter. 2016. „The fourth age of political communication. Democratic decay or the rise of phronetic political communication?“ *Nordicum Mediterraneum*, 11 (3) (online). Dostupné z: <https://rucforsk.ruc.dk/ws/files/59079995/mpdf_7_.pdf> (14. 4. 2018)

Agnew, Roisin. 2015. „Challengers’ Debate: Miliband spurns Sturgeon, while Farage hits peak paranoia“ *irishtimes.com*, 17. 4. 2015 (online). Dostupné z: <<https://www.irishtimes.com/news/world/uk/challengers-debate-miliband-spurns-sturgeon-while-farage-hits-peak-paranoia-1.2179476>>

„BBC debate: Miliband and Sturgeon clash over post-election deal.“ *bbc.com*, 17. 4. 2015 (online). Dostupné z: <<http://www.bbc.com/news/election-2015-32328664>> (24. 3. 2017)

„BBC Question Time Election Leaders Special“ *bbc.co.uk*, 28. 4. 2015 (online). Dostupné z: <<http://www.bbc.co.uk/mediacentre/latestnews/2015/question-time-election-special>> (18. 3. 2017)

„BBC Election Debate 2015 (UK General Election 2015) 16th April 2015“ *youtube.com*, 16. 4. 2015 (online). Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=XTwjv7Xjdeg>> (6. 4. 2017) c

„BBC Question Time Election Leaders Special 30th April 2015“ *youtube.com*, 1. 5. 2015 (online). Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=Ek062GheJgQ&t=1740s>> (7. 4. 2017) d

Blumler, Jay. 2013. „Guest contribution by Jay G. Blumler: The Fourth Age of Political Communication.“ *fgpk.de*, 17. 9. 2013 (online). Dostupné z: <<http://www.fgpk.de/en/2013/gastbeitrag-von-jay-g-blumler-the-fourth-age-of-political-communication-2/>> (18. 3. 2017)

Brady, Brian, Jane Merick. 2010. „Cleggmania spreads across Britain“ *independent.co.uk*, 17. 4. 2010 (online). Dostupné z: <<https://www.independent.co.uk/news/uk/politics/cleggmania-spreads-across-britain-1947687.html>> (21. 3. 2017)

„British Election Leaders` Debate“ *c-span.org*, 15. 4. 2010 (online). Dostupné z: <<https://www.c-span.org/video/?293014-1/british-election-leaders-debate>> (20. 3. 2017) a

„British Election Party Leaders` Debate“ *c-span.org*, 22. 4. 2010 (online). Dostupné z: <<https://www.c-span.org/video/?293134-1/british-election-party-leaders-debate>> (21. 3. 2017) b

„British Election Party Leaders` Debate“ *c-span.org*, 29. 4. 2010 (online). Dostupné z: < <https://www.c-span.org/video/?293242-1/british-election-party-leaders-debate&start=3519>> (22. 3. 2017) c

Byrne, Liam. 2015. „I`m afraid there is no money.“ The letter I will regret for ever.“ *theguardian.com*, 9. 5. 2015 (online). Dostupné z: <<https://www.theguardian.com/commentisfree/2015/may/09/liam-byrne-apology-letter-there-is-no-money-labour-general-election>> (30. 4. 2017)

„Cameron & Miliband Live: The Battle for Number 10 | Channel 4 News“ *youtube.com*, 26. 3. 2015 (online). Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=C9ythLWP54c&t=0s&list=PL9LciUgOmPd3kQh862kltH6x3ZZL-qhYb&index=4>> (4. 4. 2017) a

Cockerell, Michael. 2010. „Why 2010 will see the first TV leaders election debate“ *news.bbc.co.uk*, 10. 4. 2010 (online). Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/election_2010/8612153.stm> (1. 3. 2017)

Cowling, David. 2017. „Election 2015: How the opinion polls got it wrong.“ *bbc.com*, 17. 5. 2015 (online). Dostupné z: <<http://www.bbc.com/news/uk-politics-32751993>> (26. 3. 2017)

Deans, Jason. 2010. „Leaders' debate draws 8.4 million viewers“ *theguardian.com*, 30. 4. 2010 (online). Dostupné z: <<https://www.theguardian.com/media/2010/apr/30/leaders-debate-tv-ratings>> (16. 4. 2017)

Denham, Jess. 2015. „TV leaders' debate attracts 7 million viewers“ *independent.co.uk*, 3. 4. 2015 (online). Dostupné z: <<https://www.independent.co.uk/arts-entertainment/tv/news/tv-leaders-debate-attracts-seven-million-viewers-10153986.html>> (28. 3. 2017)

Deans, Jason. 2010. „Leaders' debate TV ratings: 9.4m viewers make clash day's biggest show“ *theguardian.com*, 16. 4. 2010 (online). Dostupné z: <<https://www.theguardian.com/media/2010/apr/16/leaders-debate-tv-ratings>> (16. 4. 2017)

„Election 2010: Three way clashes in historic TV debate.“ *news.bbc.co.uk*, 13. 4. 2010 (online). Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/election_2010/8621119.stm> (28. 2. 2017)

Freedland, Johnatan. 2010. „Leaders' TV debate: 'I agree with Nick' was the night's real catchphrase“ *theguardian.com*, 16. 4. 2010 (online). Dostupné z:

<<https://www.theguardian.com/commentisfree/2010/apr/16/leaders-tv-debates-jonathan-freedland>> (14. 4 2017)

Freedland, Johnatan. 2015. „Questions Time crowd emerge as stars on a night of vicious attacks on leaders“ *theguardian.com*, 30. 4. 2015 (online.) Dostupné z: <<https://www.theguardian.com/politics/2015/apr/30/question-time-leaders-cameron-miliband-clegg-election>> (23. 4. 2017)

„General Election 2010 second leaders' TV debate: expert view“ *telegraph.co.uk*, 23. 4. 2010 (online). Dostupné z: <<https://www.telegraph.co.uk/news/election-2010/7622717/General-Election-2010-second-leaders-TV-debate-expert-view.html>> (12. 4. 2017)

Hasan, Mehdi. 2015. „The Milliband days are over. So was the brothers' epic battle worth it?“ *theguardian.com*, 13. 1. 2015 (online). Dostupné z: <<https://www.theguardian.com/commentisfree/2015/jun/13/miliband-days-over-brothers-david-ed>> (29. 4. 2017)

„How the 1997 election leaders' debate was scuppered.“ *news.bbc.co.uk*, 10. 4. 2010 (online). Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/election_2010/8611469.stm> (2. 4. 2017)

Jones, Alice. 2015. „The Battle for Number 10: Great TV but not an interview for the job of prime minister.“ *independent.co.uk*, 27. 3. 2015 (online). Dostupné z: <<https://www.independent.co.uk/voices/comment/the-battle-for-number-10-great-tv-but-not-an-interview-for-the-job-of-prime-minister-10139710.html>> (17. 4. 2017)

Mason, Rowena. Frances Perraudin. 2015. „David Cameron's 'not invited' line draws fire from party leaders“ *theguardian.com*, 16. 4. 2015 (online). Dostupné z:

<<https://www.theguardian.com/politics/2015/apr/16/leaders-debate-cameron-not-invited-criticism>> (18. 4. 2017)

Midgley, Neil. 2010. „General Election 2010: third leaders' debate is a victory for the BBC“ *telegraph.co.uk*, 30. 4. 2010 (online). Dostupné z:<<https://www.telegraph.co.uk/news/election-2010/7654198/General-Election-2010-third-leaders-debate-is-a-victory-for-the-BBC.html>> (14. 4. 2017)

Nielsen, Rasmus Kleis. 2017. „Where do people get their news? The British media landscape in 5 charts.“ *medium.com*, 30. 5. 2017 (online). Dostupné z:<<https://medium.com/oxford-university/where-do-people-get-their-news-8e850a0dea03>> (17. 3. 2017)

Pettie, Andrew 2015. „General election leader's debate: how did presenter Julie Etchingham do?“ *telegraph.co.uk*, 2. 4. 2015 (online). Dostupné z:<<https://www.telegraph.co.uk/news/general-election-2015/11512228/Election-TV-debate-how-did-presenter-Julie-Etchingham-do.html>> (20. 4. 2017)

Phipps, Claire. 2015. „Leaders' debate: all you need to know about the seven-way clash.“ *theguardian.com*, 3. 4. 2015 (online). Dostupné z:<<https://www.theguardian.com/politics/2015/apr/03/leaders-debate-all-you-need-to-know-about-the-seven-way-clash>> (16. 4. 2017)

Porter, Andrew. 2010. „Coalition Government: David Cameron and Nick Clegg get to work in Downing Street“ *telegraph.co.uk*, 12. 5. 2010 (online). Dostupné z:<<https://www.telegraph.co.uk/news/politics/david-cameron/7714051/Coalition-Government-David-Cameron-and-Nick-Clegg-get-to-work-in-Downing-Street.html>> (4. 4. 2017)

Plunkett, John. 2015. „BBC Question Time leaders' special draws 4.3m viewers.“ *theguardian.com*, 1. 5. 2015. (online). Dostupné z:

<<https://www.theguardian.com/media/2015/may/01/bbc-question-time-leaders-special-viewers-election>> (18. 4. 2017)

„Prime Ministerial Debates – Programme Format“ *bbc.co.uk*, (online). Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/blogs/theeditors/pm_debates_programme_format.pdf> (14. 4. 2017)

„Question Time“ *parliament.uk* (online). Dostupné z: <<https://www.parliament.uk/about/how/business/questions/>> (18. 4. 2017)

„Results.“ 2015. *bbc.com*, (online). Dostupné z: <<http://www.bbc.com/news/election/2015/results>> (29. 4. 2017)

Shaw, Sylvia. 2015. „Winning and losing the ‘Battle for Number 10’: a linguistic analysis of the Paxman vs Cameron/Miliband election interviews“ *electionanalysis.uk* (online). Dostupné z: <<http://www.electionanalysis.uk/uk-election-analysis-2015/section-1-media-reporting/winning-and-losing-the-battle-for-number-10-a-linguistic-analysis-of-the-paxman-vs-cameronmiliband-election-interviews/>> (12. 3. 2017)

Stratton, Allegra. 2010. „UK election results: Liberal Democrats acknowledge failure for Cleggmania“ *theguardian.com*, 7. 5. 2010 (online). Dostupné z: <<https://www.theguardian.com/politics/2010/may/07/uk-election-results-liberal-democrats-failure>> (16. 3. 2017)

„The ITV Leaders' Debate (UK General Election 2015) 2nd April 2015“ *youtube.com*, 3. 4. 2015 (online). Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=2oLID2WXsYY>> (5. 4. 2017) b

„The rise and fall of New Labour.“ *bbc.com*, 3. 8. 2010 (online). Dostupné z: <<http://www.bbc.com/news/uk-politics-10518842>> (2. 3. 2017)

„Voters deserve a TV election debate in 2015“

telegraph.co.uk, 7. 1. 2014 (online). Dostupné z:
<<https://www.telegraph.co.uk/comment/telegraph-view/10555879/Voters-deserve-a-TV-election-debate-in-2015.html>> (8. 4. 2017)

Walker, Peter. 2015. „General election 2015: the drama behind the leaders' debates.“ *theguardian.com*, 26. 3. 2015 (online). Dostupné z:
<<https://www.theguardian.com/politics/2015/mar/26/general-election-2015-the-drama-behind-the-leaders-debates>> (17. 4. 2017)

Watt, Nicholas. 2009. „Shadow schools secretary to play Gordon Brown in mock debates“ *theguardian.com*, 22. 10. 2009 (online). Dostupné z:
<<https://www.theguardian.com/politics/2009/dec/22/shadow-schools-secretary-gordon-brown>> (4. 3. 2017)

White, Isobel. 2015 „Televised debates between party leaders.“ *Parliament and Constitution Centre*, 30. 3. 2015 (online). Dostupné z:
<http://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/SN05241/SN05241.pdf>
(13. 3. 2017)

Wilks-Heeg, Stuart, Andrew Blick, Stephen Crone. 2012. How Democratic is the UK? The 2012 Audit. *democraticaudit.com* (online). Dostupné z:
<http://www.democraticaudit.com/wp-content/uploads/2013/07/auditing-the-uk-democracy-the-framework.pdf> (18. 3. 2017)

Wintour, Patrick. Polly Curtis. *theguardian.com*, 30. 4. 2010 (online). Dostupní z:
<<https://www.theguardian.com/politics/2010/apr/30/leaders-debate-david-cameron-wins-third-leg>> (21. 4. 2017)

PRAMENY

„About the BPC“ *britishpollingcouncil.org*, (online). Dostupné z:
<<http://www.britishpollingcouncil.org>> (16. 4. 2017)

„Accuracy of the Final 2010 Polls“ *britishpollingcouncil.org*, 3. 5. 2010 (online).
Dostupné z: <<http://www.britishpollingcouncil.org/2010/05/>> (10. 4. 2017)

„ComRes Published Voting Intention Figures“ *comresglobal.com*, 15. 3. 2015(online).
Dostupné z: <<http://comresglobal.com/wp-content/uploads/2015/03/loS-SM-Political-Poll-March-2015-6572.pdf>> (8. 3. 2017)

„ComRes Published Voting Intention Figures“ *comresglobal.com*, 25. 3. 2015 (online).
Dostupné z: <http://comresglobal.com/wp-content/uploads/2015/03/ITV-News-Daily-Mail-Political-Poll_FINAL_March-2015.pdf> (10. 3. 2017)

„ComRes Published Voting Intention Figures“ *comresglobal.com*, 30. 3. 2015 (online).
Dostupné z: <http://comresglobal.com/wp-content/uploads/2015/03/ITV-News-Daily-Mail_Political-Poll_30th-March-2015_1749.pdf> (10. 3. 2017)

„ComRes Published Voting Intention Figures“ *comresglobal.com*, 10. 4. 2015 (online).
Dostupné z: <<http://comresglobal.com/wp-content/uploads/2015/04/Daily-Mail-ITV-News-Political-Poll-10th-April-2015.pdf>> (10. 3. 2017)

„ComRes Published Voting Intention Figures“ *comresglobal.com*, 23. 4. 2015 (online).
Dostupné z: <<http://comresglobal.com/wp-content/uploads/2015/04/ITV-News-Daily-Mail-Political-Poll-23rd-April-2015-74832.pdf>> (10. 3. 2017)

„ComRes Published Voting Intention Figures“ *comresglobal.com*, 29. 4. 2015 (online).
Dostupné z: <http://comresglobal.com/wp-content/uploads/2015/04/Daily-Mail-ITV-News-Political-Poll_29th-April-2015.pdf> (10. 3. 2017)

„ComRes Published Voting Intention Figures“ *comresglobal.com*, 3. 5. 2015 (online). <<http://comresglobal.com/wp-content/uploads/2015/05/loS-SM-Political-Poll-3rd-May-2015.pdf>> (10. 3. 2017)

„ComRes Published Voting Intention Figures“ *comresglobal.com*, 5. 5. 2015 (online). <<http://comresglobal.com/wp-content/uploads/2015/05/ITV-News-Daily-Mail-Political-Poll-5th-May-2015-6527.pdf>> (10. 3. 2017)

„ComRes Published Voting Intention Figures“ *comresglobal.com*, 6. 5. 2015 (online). <<http://comresglobal.com/wp-content/uploads/2015/05/Daily-Mail-ITV-News-Final-General-Election-Political-Poll-6th-May-2015.pdf>> (10. 3. 2017)

„Details of Opinion Poll inquiry Announced“ *britishpollingcouncil.org*, 22. 5. 2015 (online). Dostupné z: <<http://www.britishpollingcouncil.org/2015/05/>> (30. 4. 2017)

„Final Prediction Poll for ITV News/The Independent 5 May 2010“ *web.archive.org*, (online). Dostupné z: <<https://web.archive.org/web/20100509150442/http://www.comres.co.uk/page16549332.aspx>> (17. 3. 2017)

„Freedom of the Press 2017: Press Freedom’s Dark Horizon.“ *freedomhouse.org*, (online). Dostupné z: <<https://freedomhouse.org/report/freedom-press/freedom-press-2017>> (12. 3. 2017)

Sedghi, Ami, Simon Rogers. 2015. „Guardian/ICM polls: every one since 1984“ *theguardian.com*, 15. 1. 2015 (online). Dostupné z: <<https://www.theguardian.com/news/datablog/2009/oct/21/icm-poll-data-labour-conservatives>> (12. 3. 2017)

„ICM Poll for The Guardian“ *icmunlimited.com*, 15. 3. 2015 (online). Dostupné Z:
<https://www.icmunlimited.com/wp-content/uploads/2016/03/2015_guardian_march15.pdf> (12. 3. 2017)

„ICM Poll for The Guardian“ *icmunlimited.com*, 12. 4. 2015 (online). Dostupné z:
<https://www.icmunlimited.com/wp-content/uploads/2016/03/2015_guardian_apr_campaign1.pdf> (12. 3. 2017)

„ICM Poll for The Guardian“ *icmunlimited.com*, 19. 4. 2015 (online). Dostupné z:
<https://www.icmunlimited.com/wp-content/uploads/2016/03/2015_guardian_campaignpoll2-1.pdf> (12. 3. 2017)

„ICM Poll for The Guardian“ *icmunlimited.com*, 26. 4. 2015 (online). Dostupné z:
<https://www.icmunlimited.com/wp-content/uploads/2016/03/2015_guardian_campaignpoll3.pdf> (12. 3. 2017)

„ICM Poll for The Guardian“ *icmunlimited.com*, 6. 5. 2016 (online). Dostupné z:
<https://www.icmunlimited.com/wp-content/uploads/2016/03/2015_final_poll_FINAL.pdf> (12. 3. 2017)

„ITV News/The Independent Political Poll April 2010“, *web.archive.org*, (online).
Dostupné z:
<<https://web.archive.org/web/20100423072944/http://www.comres.co.uk/page184344813.aspx>> (18. 3. 2017)

„ITV News/The Independent political Poll 27 April 2010“ *web.archive.org*, (online).
Dostupné z:
<<https://web.archive.org/web/20100430034342/http://www.comres.co.uk/page16543580.aspx>> (17. 3. 2017)

„RAJAR DATA RELEASE“ *rajar.co.uk*, 2017. (online). Dostupné z: http://www.rajar.co.uk/docs/news/RAJAR_DataRelease_InfographicQ42017.pdf >(13. 4. 2017)

„Trends in Television Viewing 2017“ *barb.co.uk*, February 2017. (online).<http://www.barb.co.uk/download/?file=/wp-content/uploads/2018/03/BARB-Trends-in-Television-Viewing-2017.pdf>

„Voting Intention Tracker 2005-2010 general election“ *cloudfront.net*, (online). Dostupné z: https://d25d2506sfb94s.cloudfront.net/today_uk_import/YG-Archives-Pol-Trackers-VotingTrends-2005-2010.pdf > (6. 3. 2017)

„Voting intention Tracker: From 2010 general election – Present“ *cloudfront.net*, (online). Dostupné z: https://d25d2506sfb94s.cloudfront.net/cumulus_uploads/document/s57qaa3btf/YG-Archives-Pol-Trackers-Voting-Trends-with-UKIP-050515.pdf > (6. 3. 2017)

„Which sources do you use to keep up with political and government issues?“ *statista.com*, 2018. (online). Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/262185/sources-for-political-news-in-the-uk/> > (18. 4. 2017)

Abstrakt

Bakalářská práce je případovou studií vývoje televizních debat kandidátů na premiéra v britských parlamentních volbách. Konkrétně sleduje debaty v letech 2010 a 2015. První část se věnuje se teoretickému konceptu tří věků politické komunikace od Jaye Blumlera a Dennise Kavanagha. Druhá kapitola popisuje mediální systém Velké Británie. Třetí kapitola vysvětluje vývoj diskuze o televizních debatách ve Velké Británii před jejich zavedením v roce 2010. Čtvrtá kapitola představuje nejdříve formát debat v roce 2010, popisuje jejich průběh, a nakonec analyzuje vývoj stranických preferencí v období, kdy debaty probíhaly. Pátá kapitola je postavena stejně jako kapitola předchozí, ale věnuje se debatám v roce 2015. Na konci je uvedeno srovnání, v čem se debaty v roce 2010 a 2015 lišily.

Abstract

This bachelor thesis is a case study of televised leaders debates before British parliamentary elections. Particularly it is concerned about years 2010 and 2015. First part is about theoretical concept Three ages of political communication from Jay Blumler and Dennis Kavanagh. Second chapter describes the media system in Great Britain. Third chapter explains discussion about televised leaders debates before their introduction. The Fourth chapter introduces the format of leaders debates in the year 2010 than it describes each debate and in the end it analyses party preferences at the time when the debates were taking place. The fifth chapter looks the same but it is concerned about the leaders debates in the year 2015. Finally, there is a comparison which show differences between televised leaders debates in 2010 and 2015.